

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

ECB IN NAČIN ODLOČANJA V EVROSISTEMU

Ljubljana, januar 2016

IVA ŠEPEC

IZJAVA

Študentka Iva Šepec izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Marinč Mateja in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

KAZALO.....	i
UVOD	1
1 EVROPSKA EKONOMSKA IN MONETARNA UNIJA	2
1.1 Nastanek EMU	3
1.2 Lizbonska pogodba in njen vpliv na spremembe v EMU ter ECB.....	4
1.3 Koristi EMU	6
1.4 Pomanjkljivosti EMU	7
1.5 Prednosti in slabosti vključitve v EMU z vidika globalne finančne krize.....	9
2 EVROPSKA CENTRALNA BANKA, EVROPSKI SISTEM CENTRALNIH BANK IN EVROSISTEM.....	10
2.1 Evropska centralna banka in koncept njene neodvisnosti	10
2.2 Evropski sistem centralnih bank in Evrosistem.....	12
2.3 Središče odločanja ESCB in Evrosistema	14
2.3.1 Svet ECB in njegove pristojnosti.....	15
2.3.2 Izvršilni odbor ECB.....	16
2.3.3 Razširjeni svet ECB.....	17
2.4 Splošna pravila glasovanja	18
2.5 Razlogi za spremembo postopkov glasovanja	19
3 NOV REŽIM GLASOVANJA V RAZŠIRJENEM EVROOBMOČJU - SISTEM ROTACIJE	21
3.1 Pooblastilna klavzula	21
3.2 Pet pglavitnih načel pri oblikovanju sistema rotacije.....	22
3.3 Ključne značilnosti sistema rotacije glasovalnih pravic	23
3.4 Implementacija sistema rotacije glasovalnih pravic	26
4 ANALIZA MOČI GLASOVANJA V OKVIRU ECB REFORME IN VPLIV NA FINANČNO STABILNOST CELOTNE EVROPE	31
4.1 Koncept moči glasovanja.....	32
4.2 Preference glasovanja	32
4.3 Izračun indeksov in rezultati analize.....	33
SKLEP.....	38
LITERATURA IN VIRI.....	40
PRILOGE	

UVOD

Evropska monetarna unija (v nadaljevanju EMU) predstavlja velik korak v gospodarski integraciji Evropske unije (v nadaljevanju EU). Vključuje pet glavnih elementov, med katere sodijo usklajevanje pri oblikovanju gospodarske politike, usklajevanje fiskalnih politik, ustanovitev Evropske centralne banke (v nadaljevanju ECB), ustanovitev enotne valute ter skupna monetarna politika držav članic. Kot najvišja stopnja monetarne integracije pomeni torej EMU trajno in nepovratno določitev fiksnih deviznih tečajev med nacionalnimi valutami držav članic ali kar skupno valuto in skupno monetarno politiko v rokah skupne centralne banke. Za lažji pretok blaga, storitev, ljudi in kapitala je uvedba enotne valute ter enotne monetarne politike za določeno unijo ali skupnost ključnega pomena, saj le tako poteka trgovanje nemoteno in predvsem lažje v korist vseh držav članic.

ECB je bila ustanovljena leta 1998, s sedežem v mestu Frankfurt v Nemčiji. V postopku uvedbe EMU sta ji bili dani osnovni nalogi, upravljanje evra in varovanje stabilnosti cen držav članic EMU. Prav tako ji je bila pripisana odgovornost glede oblikovanja in izvajanja monetarne politike evroobmočja¹.

V diplomskem delu je predmet obravnave način odločanja glavnega organa ECB, to je Sveta ECB, o monetarni politiki Evrosistema in aktualne spremembe v postopkih glasovanja pri sprejemanju odločitev Sveta ECB, v luči povečevanja članstva v EMU.

Svet ECB sestavljajo guvernerji vseh nacionalnih centralnih bank (v nadaljevanju NCB) držav članic EU, ki so uvedle enotno valuto – evro ter šest članov Izvršilnega odbora ECB. Odgovornost Sveta ECB je določanje monetarne politike za evroobmočje.

Namen diplomskega dela je predstaviti ECB in njene organe odločanja s posebnim poudarkom na pomen in značilnosti postopkov sprejemanja odločitev o monetarni politiki ECB ter s tem vpliv na ohranjanje stabilnosti cen v evroobmočju ob vse večjem številu držav članic v EMU. Dejstvo je, da se je z naraščanjem članstva v EMU povečevalo in se še povečuje število članic, ki se po gospodarski učinkovitosti razlikujejo od večjih in močnejših starejših članic EMU. Z namenom ohraniti učinkovitost sprejemanja odločitev glede evropske monetarne politike se je v ECB pojavila potreba po spremembi postopkov glasovanja v Svetu ECB.

Temeljna hipoteza diplomskega dela je, da je način odločanja v Evrosistemu ustrezen. Cilj diplomskega dela je dokazati, da Svet ECB z novim načinom odločanja omogoča učinkovito sprejemati odločitve (glede monetarne politike, kar posledično vpliva na ohranjanje stabilnosti cen v EMU).

¹ Evroobmočje - skupina držav EU, ki namesto nacionalne valute uporabljajo evro in tako tvorijo monetarno unijo.

V delu uporabim deskriptivni pristop, v okviru katerega se poslužujem metode deskripcije, klasifikacije, kompilacije ter zgodovinske metode. V okviru metode analize je uporabljen tudi analitični pristop.

V prvem poglavju predstavim bistvene mejnike pri nastanku in razvoju EMU. Tukaj se osredotočim na vpliv Lizbonske pogodbe na spremembe v EMU in ECB, na koristi in pomanjkljivosti EMU ter prednosti in slabosti vključitve v EMU z vidika globalne finančne krize. V drugem poglavju opišem ECB in opredelim razlike med ECB, Evropskim sistemom centralnih bank (v nadaljevanju ESCB) in Evrosistemom. Predstavim tudi vse organe odločanja v ECB (Svet ECB, Izvršilni odbor in Razširjeni svet) ter opišem splošna pravila glasovanja ECB. Tukaj se lotim problematike stabilnosti cen in vpliva na evropsko monetarno politiko ob povečanem članstvu v EMU v primeru ohranitve starega sistema glasovanja pri sprejemanju odločitev v Svetu ECB. V tretjem osrednjem poglavju se osredotočim na predstavitev novega sistema glasovanja v razširjenem evroobmočju – to je sistem rotacije glasov. Natančno se posvetim značilnostim postopkov odločanja v primeru sistema rotacije in njegovi implementaciji. V četrtem poglavju analiziram vpliv spremembe načina glasovanja na moč posamezne države članice in njeno možnost vplivanja na cenovno stabilnost v razširjenem evroobmočju. Namen analize je oceniti reformo ECB glede uvedbe modela rotacije glasovalnih pravic v Svetu ECB. Za analizo vpliva moči posamezne države članice uporabim izračune absolutnih Banzhaf indeksov, ki predstavljajo relativni vpliv vsakega člana v Svetu ECB pri glasovanju o evropski monetarni politiki. V tem poglavju z analizo potrdim ustreznost novega načina odločanja v Svetu ECB.

1 EVROPSKA EKONOMSKA IN MONETARNA UNIJA

Zamisel o postopni večji integraciji držav članic je bila prisotna že ob samih koreninah evropskega povezovanja v petdesetih letih prejšnjega stoletja. Z uveljavitvijo Enotnega evropskega akta leta 1986, v katerem je vzpostavitev EMU prvič izrecno omenjena, pa se je ta zamisel približala izpolnitvi in je bila leta 1999 z uvedbo evra kot knjižnega denarja tudi realizirana (Evro, 2015).

EMU danes temelji na skupni denarni valuti in monetarni politiki ter koordinaciji ekonomskih politik. Države članice EMU morajo ravnati v skladu z naslednjimi cilji Evropske skupnosti (Scheller, 2006, str. 29):

- Skladen, uravnotežen in trajnosten razvoj gospodarskih dejavnosti
- Visoka stopnja zaposlenosti
- Trajnostna in neinflatorna rast
- Visoka stopnja konkurenčnosti in konvergence ekonomskih učinkov

Kot vodilna načela za doseganje teh ciljev pa Scheller (str. 29) navaja stabilne cene, zdrave javne finance in monetarne pogoje ter vzdržno plačilno bilanco, pa tudi načelo odprtega tržnega gospodarstva s svobodno konkurenco.

1.1 Nastanek EMU

Osnovni namen EMU je usklajevanje gospodarskih in fiskalnih politik držav članic, skupna in neodvisna denarna politika, uvedba evra ter s tem povezava vseh evropskih držav, med katerimi naj bi se ustanovil enoten trg, ki bi pomenil prosto trgovanje blaga, storitev, kapitala in ljudi skupaj z enotno valuto (BS, 2015). Tako je Evropski svet junija 1988 potrdil cilj postopne formacije EMU. Pri tem je pooblastil odbor, ki mu je predsedoval tedanji predsednik Evropske komisije Jacques Delors. Odbor je bil zasnovan z namenom, da se ponudijo konkretni predlogi na poti k uresničitvi EMU. Sestavljali so ga guvernerji centralnih bank držav članic Evropske skupnosti, generalni direktor Banke za mednarodne poravnave Alexandre Lamfalussy, profesor ekonomije iz Kopenhagna Niels Tygesen, predsednik Banco Exterior de España Miguel Boyer in član Evropske komisije Frans Andriessen. V poročilu Delorsovega odbora, ki predstavlja načrt za EMU, je predlagano, da se EMU uresniči v treh fazah (Scheller, 2006, str. 20).

Prva faza EMU se je začela 1. julija 1990 in trajala do 31. decembra 1993. V tem obdobju so bile prvotno odpravljene vse omejitve pri pretoku kapitala. Tako je bila zagotovljena popolna svoboda za kapitalske posle. Istočasno se je povečala koordinacija monetarnih politik posameznih držav članic zaradi tesnejšega sodelovanja med centralnimi bankami, saj je bila na ta način zagotovljena večja cenovna stabilnost. Države članice so morale prav tako sprejeti ustrezna merila, ki zahtevajo ravnanje v skladu s prepovedjo financiranja javnega sektorja s strani centralne banke ter prepovedjo privilegiranega dostopa javnega sektorja do finančnih institucij. Potrebno je poudariti, da so se že v tej fazi pričele priprave na drugo in tretjo fazo EMU. Pomemben rezultat prve faze je Pogodba o Evropski uniji (Pogodba EU ali Maastrichtska pogodba), ki oblikovanje EMU postavlja kot formalni cilj. Ta je bila podpisana v Maastrichtu 7. februarja 1992, v veljavo je pa stopila 1. novembra 1993. Bistvo te pogodbe je, da vsebuje časovni okvir in določbe o načinu uresničevanja EMU ter določa konvergenčne kriterije. Kriteriji vsebujejo gospodarske in pravne pogoje, ki jih morajo države članice EU izpolnjevati za uspešno sodelovanje v EMU (BS, 2015; Evro, 2015a; Scheller, 2006, str. 21). Njihov namen je zagotoviti trajnostno izpolnjevanje nominalne konvergence na področju gibanja cen, dolgoročnih obrestnih mer ter javnofinančnega primanjkljaja in zadolženosti (ECB, 2008, str. 30).

Druga faza EMU se je začela 1. januarja 1994 in končala 31. decembra 1998. Začetek te faze beleži ustanovitev Evropskega monetarnega inštituta (v nadaljevanju EMI), predhodnika ECB. EMI ni imel pristojnosti pri izvajanju monetarne politike EU niti pravico za posege na deviznem trgu. Naloga EMI je bila, da okrepi sodelovanje med centralnimi bankami in zagotovi koordinacijo monetarnih politik ter izpelje izvedbo priprav za ustanovitev ESCB, ki je potreben za izvajanje enotne denarne politike in oblikovanje enotne valute v tretji fazi EMU. Države članice so v tej fazi izvajale ukrepe za izpolnitev konvergenčnih kriterijev, saj

je bila izpolnitev le-teh pogojev za sodelovanje v EMU. EMI je decembra 1996 predstavil Evropskemu svetu in kasneje tudi javnosti podobo evro bankovcev in kovancev (BS, 2015; Evro, 2015a; Scheller, 2006, str. 22- 24).

Tretja in hkrati zadnja faza EMU se je začela 1. januarja 1999. Zaznamovana je z uvedbo evra – nove enotne valute, nepreklicno določitvijo menjalnih razmerij ter s prenosom pristojnosti za vodenje enotne monetarne politike na Evrosistem. ECB je z ustanovitvijo 1. junija 1998 prevzela naloge EMI. Euro je postal uradna valuta, ki je bil sprva uveden kot knjižni denar, evro bankovci in kovanci pa so prišli v obtok 1. januarja 2002 (BS, 2015).

Tabela 1: Širjenje Ekonomske in monetarne unije

	Število članic	Države
Vzpostavitev EMU, 1999	11	Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska, Portugalska, Španija
2001	12	Grčija
2007	13	Slovenija
2008/2009	16	Malta, Ciper (2008), Slovaška (2009)
2011	17	Estonija
2014	18	Latvija
2015	19	Litva

Vir: ECB, 2015a

Iz podatkov iz tabele 1 zgoraj je razvidno, da se je število članic evroobmočja (znotraj katerega centralne banke avtomatično postanejo članice Evrosistema) leta 2015 povečalo na 19.

1.2 Lizbonska pogodba in njen vpliv na spremembe v EMU ter ECB

S postopno širitvijo EU se je pojavil izziv njene posodobitve in prenovitve, z namenom izkoriščanja vseh njenih možnosti, saj je do sprejema Lizbonske pogodbe (v nadaljevanju Pogodba) delovala po pravilih, ki so bila pripravljena za EU s 15 članicami. Tako je Pogodba z ustanovitvijo novega pravnega okvira za EU začela veljati 1. decembra 2009. Glavni cilj pogodbe je omogočiti bolj učinkovito in demokratično delovanje EU, ki jo danes sestavlja 28 držav članic (Evropa, 2015). Značilnost Pogodbe je, da spreminja obstoječe pogodbe – Pogodbo o Evropski uniji (Maastrichtsko pogodbo) in Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti. Slednja se je preimenovala v Pogodbo o delovanju Evropske unije. Prav zaradi te značilnosti izhaja tudi drugo ime za Pogodbo, tj. reformna pogodba (Evropa, 2015).

V nadaljevanju se osredotočim na spremembe, ki jih Pogodba prinaša na področju EMU in ECB. Te so v okviru obravnavane tematike relevantnega, vendar sekundarnega pomena v primerjavi s splošnimi institucionalnimi spremembami.

Monetarni okvir, ki je bil vzpostavljen že z Maastrichtsko pogodbo, ostaja nespremenjen, prav tako tudi naloge Evrosistema in njihova razporeditev. Države članice in EMU, vključno z njenimi institucijami, so dolžne vzdrževati cenovno stabilnost. To pomeni, da delajo za trajnostni razvoj Evrope, ki temelji na uravnoteženi gospodarski rasti in stabilnosti cen. Naloga ohranjanja stabilnosti cen je zapisana v Maastrichtski pogodbi, kot temelj denarne ustave Evropske skupnosti in vseh držav članic in je navedena kot smoter v Pogodbi (DB, 2010, str. 47).

S Pogodbo pride do sledečih sprememb:

- Krepitev evroskupine²

Pogodba prvič določa formalni status za delovanje evroskupine na čelu s predsednikom, ki ima dve in polletni mandat. Člen 137 v Pogodbi o delovanju EU in pripadajoči protokol o evroskupini sta zasidrala v zakonodajo EU predhodno neformalno evroskupino. To je ustvarilo institucionaliziran okvir za finančne ministre držav članic evroobmočja, da bi razpravljali o vprašanjih, povezanih s posebnimi odgovornostmi, ki jih delijo v zvezi z enotno valuto (DB, 2010, str. 47-48). Večji pomen evroskupine se kaže v tem, da se za razliko od preteklosti, ko se je osredotočala v glavnem na javnofinančno politiko, sedaj ukvarja tudi z drugimi politikami, na primer s strukturnimi reformami, gibanjem konkurenčnosti posameznih držav evroobmočja, finančno stabilnostjo in z gibanjem deviznega tečaja (ECB, 2008, str. 28).

- Možnost usklajevanja ekonomskih politik držav evroobmočja

Ekonomske politike v bistvu ostajajo v pristojnosti držav članic, vendar je bila ustvarjena možnost širše koordinacije ekonomskih politik v državah članicah evroobmočja, saj Pogodba od njih zahteva, da svoje ekonomske politike obravnavajo kot zadevo skupnega pomena. Države, ki odločajo po načelu kvalificirane večine, lahko sprejmejo ukrepe za krepitev usklajevanja in nadzora svoje proračunske discipline ter določajo smernice ekonomske politike (DB, 2010 str. 48). Gre za usklajevanje na podlagi pravil v primeru javnofinančne politike in za mehko usklajevanje v primeru ostalih ekonomskih politik, ki se razlikujejo od države do države (ECB, 2008, str. 26).

- Razširjene možnosti Evropske komisije na področju ukrepov v zvezi s čezmernim primanjkljajem

Evropska komisija ima pomembno funkcijo v institucionalni ureditvi EMU. Z namenom preprečitve pretiranih primanjkljajev ima Komisija pravico izdati zgodnje opozorilo državam članicam, ki ne izpolnjujejo obveznosti svoje fiskalne politike. Prav tako lahko opomni

² Evroskupina - neformalni organ v sestavi finančnih ministrov evroobmočja, ustanovljen z resolucijo, ki jo je sprejel Evropski svet v Luksemburgu decembra 1997

državo evroobmočja, če njena ekonomska politika ni v skladu s širšimi smernicami in priporočili Sveta EU oz. bi lahko ogrozila pravilno delovanje EMU (DB, 2010, str. 48).

- ECB sedaj tudi del institucionalnega okvira EU

ECB je s Pogodbo postala uradna institucija EU in je kot taka sedaj skupaj z Evropskim svetom, Evropsko komisijo, Evropskim parlamentom ter Sodiščem EU, del njenega institucionalnega okvira. Pred tem ni bila institucija skupnosti v pravem pomenu besede. Poleg tega, Pogodba krepi položaj ECB tudi v tem smislu, da uvaja načelo, po katerem je ECB pri izvrševanju svojih pooblastil neodvisna, pri čemer eksplicitno poudarja finančno neodvisnost ECB. Pogodba v osnovi ne spreminja njenih številnih značilnosti, kot so npr. poglobitveni cilji in naloge, pristojnosti sprejemanja pravnih aktov ter tudi lastna pravna osebnost (ECB, 2008a). Več o značilnostih ECB se dotaknem v drugem poglavju.

1.3 Koristi EMU

EMU in evroobmočje sta velika dosežka 19 držav članic EU. Z EMU se je začelo novo izjemno obdobje stabilnosti cen in nizkih obrestnih mer. Za evroobmočje v celoti in za EU je glavna korist širitve evroobmočja dokončanje vzpostavitve notranjega trga blaga, storitev in kapitala. Med neposredne koristi EMU spadajo (ECB, 2008, str. 89-95; Europa b.l. str. 1-2):

- Odprava deviznih transakcijskih stroškov med državami evroobmočja, kar pomeni odpravo izgube časa in denarja pri menjavi valut. To tudi pomeni, da se vse blago ceni v evrih, torej je enotna valuta prispevala k zblíževanju zunanjetrgovinskih cen znotraj evroobmočja. Stroški deviznih transakcij so v preteklosti ovirali čezmejno konkurenco, danes pa države evroobmočja, kot dobra izvozna baza, postajajo "meka" za večje število podjetij iz sosednjih držav, kar povečuje konkurenčnost na enotnem trgu in s tem večji izbor izdelkov, višjo produktivnost ter nižje cene.
- Odprava variabilnosti oz. negotovosti deviznega tečaja valute države v primerjavi z evrom oziroma odprava tečajnih tveganj v razmerju do glavnih trgovinskih partneric, kar izboljša kakovost informacij, na katerih temeljijo odločitve potrošnikov in podjetij. Slednji gotovo vedo, da nihanje deviznega tečaja ne bo imelo negativni vpliv na njihove donose in dobičke. To je v prvem desetletju EMU povzročilo povečanje obsega trgovinske menjave med državami evroobmočja v povprečju za dve do tri odstotne točke.
- Pričakovana večja stabilnost cen (znižanje povprečne inflacijske stopnje držav članic), saj velja prepričanje, da bo skupna centralna banka vodila protiinflacijsko denarno politiko, kar naj bi zagotavljala njena neodvisnost tako od držav članic kot od organov EU. Inflacija je v prvih 10 letih obstoja EMU v povprečju znašala približno 2%, kar je v primerjavi s stanjem v zgodnjih devetdesetih letih 20. stoletja v pozitivnem

nasprotju. Takrat so nekatere od sedanjih držav evroobmočja še vedno trpele zaradi dvoštevilkne inflacije.

- Znižanje dolgoročnih obrestnih mer na manj kot 4%, kot posledica verodostojnega okvira fiskalne in monetarne politike, kar ustreza polovični vrednosti iz devetdesetih let prejšnjega stoletja – v nekaterih državah evroobmočja so namreč tudi na tem področju pred začetkom EMU obstajale dvoštevilkne vrednosti. V primeru inflacije je realna vrednost nominalnih sredstev zmanjšana, zato posojilodajalci v povezavi z njihovimi terjatvami po navadi zahtevajo premijo za inflacijsko tveganje. Kadar so cene stabilne, takšne premije niso zahtevane, posledično so tudi nizke realne obrestne mere. Posledica tega je večje število uspešnih naložbenih projektov, višja raven zaposlenosti in višja gospodarska rast.
- Sodelovanje pri integriranih tržno usmerjenih evropskih finančnih trgih, kot posledica odprave valutnega tveganja, saj so evropski trgi bolje povezani na finančnem področju. Višje kapitalne tokove so poleg odprave tečajnega tveganja spodbujali tudi nižji stroški kapitala, uporaba skupnih trgovnih platform in čezmejna združitve borz. Dober primer predstavljajo neposredne tuje naložbe, predvsem čezmejne združitve in prevzemi v predelovalnih dejavnostih ter portfeljski tokovi med državami evroobmočja.

1.4 Pomanjkljivosti EMU

Majhna in manj razvita gospodarstva so v EMU izpostavljena nekaterim pomembnim tveganjem. Glavni strošek vključevanja posamezne države v EMU je izguba njene monetarne politike. Ker monetarna politika prehaja v pristojnost nadsocijalne institucije ECB, postaja relativni pomen ekonomske politike, ki ostaja v pristojnosti države, vse večji. Za ta gospodarstva predstavlja izguba lastne tečajne politike in posledično možnost vplivanja na svojo mednarodno konkurenčnost preko sprememb deviznega tečaja relativno večji problem, kot za velika gospodarstva, za katera je značilen bistveno večji delež domače potrošnje v strukturi njihovega bruto domačega proizvoda. Država mora čim bolj učinkovito obvladati tveganje, ki je povezano s potencialno izgubo mednarodne konkurenčnosti, saj se za njeno vzdrževanje ne more več zanašati na možnost uporabe deviznega tečaja kot instrumenta plačilnobilančnega prilagajanja. Torej, nima več možnosti devalvirati valuto in s tem izboljšati svojo mednarodno konkurenčnost, odpraviti plačilnobilančni primanjkljaj in zaščititi domačo zaposlenost ter stopnjo rasti bruto domačega proizvoda. Skratka, potrebna je bistveno večja disciplina pri vodenju nacionalne ekonomske politike. To pomeni, da mora fiskalna politika, ki prevzema del bremen monetarne in tečajne politike, postati bolj fleksibilna, da lahko prevzema odgovornost za makroekonomsko stabilizacijo. Vendar je zaradi podvrženosti določenim pravilom nacionalna fiskalna politika dokaj omejena, kar povzroči padec bremena na druge mehanizme prilagajanja (fleksibilnost plač in cen). Ker devalvacija valute ne pride več v poštev in ker je fleksibilnost cen težko doseči, preostanejo spremembe plač rezidualni mehanizem plačilnobilančnega prilagajanja. Z znižanjem stroškov

dela se popravi mednarodna konkurenčnost države v mednarodni menjavi in s tem plačilnobilančni položaj ter odpravijo negativni vplivi na gospodarsko rast in zaposlenost. V monetarni uniji torej fleksibilnost delovne sile pogosto predstavlja edini mehanizem plačilnobilančnega prilagajanja (Fišer, 2009, str 101; Lavrač, b.l., str. 26-31).

1.5 Prednosti in slabosti vključitve v EMU z vidika globalne finančne krize

Pojav globalne finančne krize vpliva na prednosti in slabosti skupne valute ter posledično na vrednotenje članstva v EMU. Stroški in koristi skupne valute v splošnem ostajajo enaki, vendar v razmerah krize pridobivajo na teži.

Najpomembnejši kanali, preko katerih kriza vpliva na razmerja koristi in stroškov članstva v EMU so (Lavrač, 2008, str. 8):

- možnosti špekulativnih napadov na devizne tečaje
- spreminjanje obrestnih mer v napačno smer
- premiki v valutni strukturi portfeljev
- uporaba evra kot druge najpomembnejše mednarodne valute
- dostop do finančne pomoči
- nabor mehanizmov prilagajanja
- integriranost finančnih trgov

Špekulativni kapital bi lahko napadel devizni tečaj, vendar so članice evroobmočja pred to nevarnostjo popolnoma zavarovane, saj so znotraj EMU odpravili devizne tečaje. Države izven evroobmočja se morajo proti tej nevarnosti braniti tako, da najprej uporabijo svoje omejene denarne rezerve, potem pa se za finančno pomoč obrnejo na različne mednarodne institucije, kot so Mednarodni denarni sklad, ECB in Evropska komisija (Lavrač, 2008, str. 4; Münchau, 2008).

V času krize pride do odliva kapitala v gospodarstvih. Tako morajo države, ki niso članice EMU, z dvigom obrestnih mer braniti svoje valute ter svoja gospodarstva pred odlivom kapitala. V nasprotnem primeru pa članstvo v EMU prinaša to prednost, da se lahko ECB popolnoma drugače odzove na krizo, in sicer da zniža ključno obrestno mero evroobmočja in pomaga k pospešitvi gospodarske rasti (Lavrač, 2008, str. 4; Masten, 2008; The Economist 2008).

Na posledice možnih sprememb deviznih tečajev med evrom in pomembnimi mednarodnimi valutami so države evroobmočja manj občutljive, saj imajo njihovi ekonomski subjekti preprostejšo valutno strukturo svojih portfeljev. Pomemben delež le-teh je namreč v domači valuti, ki je evro (Lavrač, 2008, str. 4).

Evro, kot druga najpomembnejša mednarodna valuta, vzbuja zaupanje na mednarodnih finančnih trgih, to pa posledično vpliva na zmanjšanje nekaterih negativnih učinkov krize (Lavrač, 2008, str. 4).

Države evroobmočja imajo prednost dostopa do finančne pomoči s strani ECB in Evropske komisije, prav tako pa lahko sodelujejo pri programih, ki jih pripravljajo članice EMU in EU,

z namenom zagotoviti izhod iz krize z oblikovanimi proti kriznimi ekonomskimi politikami (Lavrač, 2008, str. 5).

Kar se tiče slabosti skupne valute v primeru krize, bi se lahko le-te povečale prvič v tem smislu, da država za vodenje lastnih ekonomskih politik v kriznem obdobju potrebuje veliko manevrskega prostora, tj. mehanizmov prilagajanja, kot so obrestne mere in devizni tečaji. Prav obrestne mere so najmočnejši tak mehanizem. Drugič pa bi se slabosti povečale iz vidika močne integracije finančnih trgov držav evroobmočja z namenom lažjega prenašanja posledic finančne krize med njimi (Lavrač, 2008, str. 5; Wolf, 2008).

Zgoraj opisana dejstva sodijo v prid izdatnejšemu povečevanju prednosti, tako da pride v primeru globalne finančne krize do povečanja neto prednosti članstva v EMU. To pomeni, da članice, ki še niso prevzele evra, pospešujejo svoje priprave in se želijo vključiti v EMU (Lavrač, 2008, str. 8; The Economist, 2008).

2 EVROPSKA CENTRALNA BANKA, EVROPSKI SISTEM CENTRALNIH BANK IN EVROSISTEM

ECB je centralna banka evra – skupne evropske valute, ki so jo kot del evroobmočja sprejele države članice EU in se s tem odrekle svoji denarni suverenosti. ECB izvršuje glavno nalogo vzdrževanja kupne moči evra in s tem stabilnosti cen v evroobmočju (Europa, 2015a). ESCB sestavljajo ECB in NCB vseh držav članic EU. Evrosistem je sestavljen iz ECB in NCB držav članic EU, ki so uvedle evro (BS, 2015b).

2.1 Evropska centralna banka in koncept njene neodvisnosti

Evropska centralna banka (ECB) s sedežem v Frankfurtu v Nemčiji je odgovorna za oblikovanje in izvajanje denarne politike evroobmočja. Ustanovljena je bila 1. junija 1998, delovati pa je začela šele 1. januarja 1999 (BS, 2015b).

Za razliko od ostalih EU institucij je ECB pravna oseba, ki je popolnoma ločena od EU proračuna in se financira s strani NCB. Te niso samostojne ali denarno suverene, ampak so samo agenti ECB. Kot delničarji imajo vložena svoja sredstva, torej so lastniki kapitala ECB in odločajo, kako se bo ravnalo z njenim dobičkom oz. izgubo. Deleži vsake od bank se izračunajo s pomočjo posebnih ključev in so odvisni od deleža države v skupnem BDP in prebivalstvu (oba deleža sta enakovredna) EU (Ribnikar, 1999, str. 124). ECB lahko posluje uspešno z dobičkom ali neuspešno z izgubo, v prvem primeru se dobiček deli v predpisanih zneskih med delničarje ECB, nekaj pa se ga prenese v rezervni sklad, v primeru izgube pa se le ta pokrije iz rezervnega sklada, ali pa v skrajnem primeru iz strani NCB, ki so uvedle evro (ECB, 2015).

ECB je politično in ekonomsko avtonomna, kar prvič pomeni, da vodi monetarno politiko brez vmešavanja države oziroma brez vmešavanja vlad držav članic in drugič, da brez

omejitev uporablja instrumente monetarne politike in se osredotoča na stabilnost cen. Takšna neodvisnost omogoča ECB hiter odziv na zaznane spremembe v gospodarstvu (Markovič-Hribernik, 2004, str. 112).

Neodvisnost ECB je bistvena sestavina denarne ureditve, katere osnovni cilj je zagotavljati cenovno stabilnost. Uspešno obvladovanje inflacijskih pričakovanj in zmanjšanje inflacije sovpadata s svetovnim trendom neodvisnosti centralnih bank. Izraz neodvisnost centralne banke pomeni v principu njeno izoliranost od političnih vplivov pri vodenju monetarne politike in omogoča osredotočenost le-te na stabilnost cen. Na ta način je omogočeno lažje sidranje inflacije in inflacijskih pričakovanj na nizki ravni. Samo neodvisna centralna banka lahko verodostojno usmerja monetarno politiko, saj ni izpostavljena vmešavanju politikov, ki želijo na račun dolgoročno višje inflacije, kratkoročno povečati gospodarsko rast. Ključnega pomena je, da je ECB zaščitena pred vsemi oblikami vplivanja, ki bi lahko ogrozile doseganje njenega temeljnega cilja. Neodvisna centralna banka je v očeh javnosti videti bolj kredibilna, če vlade nanjo nimajo vpliva (ECB, 2008, str. 22; Scheller, 2006, str. 119).

Koncept večplastne neodvisnosti ECB je mogoče opredeliti v štirih točkah:

- **Institucionalna neodvisnost**

V skladu s členom 130 Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljevanju Pogodba) je zajamčena institucionalna neodvisnost ECB od vsakršnega vplivanja, tudi vladnega. Eksplicitno je določeno, da ne smejo niti ECB niti NCB, vključno z njihovimi člani odločanja pri izvajanju svojih pooblastil ter opravljanju nalog in dolžnosti zahtevati ali sprejemati navodil od institucij ali organov Unije, vlad držav članic ali katerih koli drugih organov (Člen 7 Statuta ESCB in ECB; ECB, 2008, str. 23).

- **Funkcionalna neodvisnost**

Za izpolnitev svojega mandata ima ECB vse potrebne pristojnosti in pooblastila. Njena funkcionalna neodvisnost je zagotovljena s členoma 123 in 128 Pogodbe. Prvi navedeni člen narekuje prepoved prekoračitve pozitivnega stanja na računu ali druge oblike kreditov pri ECB ali pri NCB v korist javnega sektorja. Fiskalna politika lahko namreč spodkopava zaupanje v stabilnostno usmerjeno denarno politiko, če bi zasebni subjekti začeli verjeti, da se bo centralna banka prilagodila pretiranemu zadolževanju države. S to določbo je Evrosistem zaščiteno pred pritiski, da bi dopustil denarno financiranje javnega dolga. V drugem navedenem členu pa je zapisano, da ima ECB izključno pristojnost odobritve izdajanja evrobankovcev v Uniji. Bankovce lahko izdajajo ECB in NCB (Člen 123, 128 Pogodbe o delovanju Evropske unije; ECB, 2008, str. 23).

- **Osebna neodvisnost**

Organom odločanja ECB je zagotovljena osebna neodvisnost z relativno dolgimi mandati. Za guvernerje NCB, ki so lahko ponovno imenovani, je predviden najmanj petletni, za člane Izvršilnega odbora ECB (ti ne morejo biti ponovno imenovani) pa osemletni mandat. Prav tako so člani organov odločanja zaščiteni pred diskrecijsko razrešitvijo zaradi vodenja denarne politike v preteklosti (ECB, 2008, str. 23; Scheller, 2006, str. 121).

- **Finančna in organizacijska neodvisnost**

Z lastnimi finančnimi sredstvi in prihodki ECB in NCB uživajo organizacijsko ter finančno neodvisnost. ECB razpolaga z lastnim proračunom in lastnim kapitalom, ki so ga v celoti vpisale in vplačale NCB Evrosistema. Na ta način je banki omogočeno uspešno opravljanje njenih nalog (ECB, 2008, str. 23; Scheller, 2006, str. 122).

2.2 Evropski sistem centralnih bank in Evrosistem

Pomembno je poznati razliko med že v prejšnjem poglavju omenjenima pojmom ESCB in Evrosistem, da bi lahko razumeli delovanje ECB. ESCB je bil ustanovljen v skladu z Maastrichtsko pogodbo in Statutom ESCB in ECB. Sestavljajo ga ECB in NCB vseh držav članic EU, ne glede na to, ali so sprejele evro ali ne. Evrosistem pa sestavljajo ECB in NCB samo tistih držav članic, ki so uvedle evro v tretji fazi EMU. Med ESCB in Evrosistemom bo potrebno razlikovati tako dolgo, dokler bodo obstajale države članice, ki še niso sprejele enotne valute (Člen 1 Statuta ESCB in ECB; Scheller, 2006, str. 41-42).

Funkcija ESCB je izvajanje centralnobančnih nalog v zvezi z evrom. Glede na dejstvo, da ESCB ni pravna oseba, ni opravilno sposobna in nima lastnih organov odločanja ter na obstoj različnih ravni vključenosti v EMU, izvaja Evrosistem glavne aktivnosti denarne politike evroobmočja pod okriljem ECB in NCB. Te so kot organizacije pravne osebe z opravilno sposobnostjo, ki delujejo v skladu s svojimi cilji, določbami Pogodbe in Statuta ESCB ter z odločitvami organov odločanja ECB. Vsebina Pogodbe se nanaša bolj na ESCB kot na Evrosistem, saj je bilo predvideno, da bodo vse države članice sprejele evro. Dokler do tega ne pride, bo funkcije izvajal Evrosistem (Scheller, 2006, str. 41-45).

Za Evrosistem je značilno centralizirano sprejemanje odločitev, ki je združeno z decentraliziranim izvajanjem preko NCB. Za ta način izvajanja monetarne politike obstaja več ekonomskih in političnih razlogov. Tako je možna združitev najboljših izkušenj in znanj NCB Evrosistema, tj. posnemanje najboljših praks, ter izboljšanje učinkovitosti operativnega vodenja v Evrosistemu. Ohranja se institucionalna struktura, operativne zmogljivosti in strokovno znanje teh bank, hkrati pa banke še naprej opravljajo naloge, ki niso povezane z Evrosistemom (različne vrste finančnih in upravnih storitev za vlade posameznih držav, nadzor finančnih institucij v svoji državi), ampak ne smejo biti v nasprotju z njegovimi cilji in nalogami. Prav tako bi bila politično sporna ustanovitev ene centralne banke na enem samem

mestu za celotno evroobmočje. Le-to predstavlja prostor z veliko geografsko razsežnostjo in kulturno raznolikostjo, zato je primerneje omogočiti dostop kreditnim institucijam do centralne banke v vsaki državi (Scheller, 2006, str. 41-44). Regionalna prisotnost pomaga centralni banki, da lažje prenese svoje sporočilo o svoji politiki, po možnosti v različnih jezikih, in da zbere specializirane informacije o regionalnih gospodarstvih. Takšno zbiranje informacij je še posebej pomembno, ko so regionalna gospodarstva dokaj heterogena (Moutot, Jung in Mongelli, 2008, str. 17-18).

Tabela 2: ECB, ESCB in Evrosistem

EVROPSKI SISTEM CENTRALNIH BANK (ESCB)	Evropska centralna banka (ECB)			EVROSISTEM
	Banque Nationale de Belgique	Banque de France	Bank of Greece	
Deutsche Bundesbank	Banca d'Italia	Banco de España		
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland	Banque centrale du Luxembourg	Banco de Portugal		
Suomen Pankki-Finlands Bank	Central Bank of Cyprus	Banka Slovenije		
Národná banka Slovenska	Central bank of Malta	Eesti Pank		
Oesterreichische Nationalbank	Latvijas Banka			
De Nederlandsche Bank	Lietuvos bankas			
Bulgarian National Bank	Bank of England			
Česká národní banka	Danmarks Nationalbank			
Magyar Nemzeti Bank	Sveriges Riksbank			
Narodowy Bank Polski	Hrvatska narodna banka			
Banca Națională a României				

Vir: BS, 2015b

V tabeli 2 je prikazanih 28 NCB, ki sestavljajo ESCB in med katerimi je tudi 19 NCB, ki so del Evrosistema.

2.3 Središče odločanja ESCB in Evrosistema

ECB je središče odločanja ESCB in Evrosistema. Glavni organ odločanja ECB je Svet ECB, ki ga sestavlja šest članov Izvršilnega odbora in guvernerji NCB evroobmočja. Poleg Sveta ECB in Izvršilnega odbora je tretji organ odločanja Razširjeni svet, ki ga je mogoče razumeti kot prehodno telo. Tega sestavljajo predsednik in podpredsednik ECB ter guvernerji centralnih bank 28 članic EU. Obstajal bo tako dolgo, dokler ne bodo vse države članice sprejele evra (BS, 2015a). Organe odločanja prikazuje tabela 3 spodaj.

Tabela 3: Organi odločanja ECB

Organi odločanja ECB		Sestava	Imenovanje članov	Mandat	Odgovornosti	
E S C B	E v r o s i s t e m	Svet ECB (ang. <i>Governing Council</i>)	Člani Izvršilnega odbora ECB Guvernerji nacionalnih centralnih bank evroobmočja	Skladno z zakonodajo vsake posamezne države članice	Ne manj kakor pet let.	Določa monetarno politiko za evroobmočje.
		Izvršilni odbor ECB (ang. <i>Executive Board</i>)		Države članice- z medsebojnim soglasjem	Osem let, brez možnosti ponovne- ga imenova nja	Izvaja monetarno politiko v skladu s smernicami in odločitvami, ki jih sprejme Svet ECB
		Razširjeni svet ECB (ang. <i>General Council</i>)	Predsednik ECB Podpredsednik ECB Guvernerji nacionalnih centralnih bank vseh držav članic EU		Ne manj kakor pet let.	Nadzor nad monetarno politiko in politiko deviznega tečaja v državah članicah EU, ki še niso uvedle evra

Vir: BS, 2015a

V nadaljevanju podrobneje opišem posamezne organe odločanja.

2.3.1 Svet ECB in njegove pristojnosti

Kot glavni organ odločanja je Svet ECB zadolžen za sprejemanje strateško pomembnih odločitev, ki so ključne za delovanje Evrosistema (Scheller, 2006, str. 51). Sestavlja ga šest članov Izvršilnega odbora in guvernerji NCB držav članic, ki so uvedle evro³. Pravica do glasovanja se uresničuje osebno (Člen 10 Statuta ESCB in ECB). Glede tega pravila vseeno obstajata dve izjemi. Prva izjema je, če član Sveta ECB daljše obdobje (tj. dlje kot en mesec) ne more glasovati, lahko kot člana Sveta ECB imenuje namestnika. Druga izjema pa pride v poštev pri odločitvah, ki se dotikajo finančnih zadev. Guverner, ki ne more glasovati, imenuje namestnika, da odda njegov ponderirani glas (Člen 4 Poslovnika ECB; Člen 10 Statuta ESCB in ECB).

Pri odločanju Sveta ECB sodelujejo člani Izvršilnega odbora in guvernerji nacionalnih centralnih bank z enakimi pravicami in odgovornostmi, kar še posebej naglašuje nadnacionalno naravo ECB. S sodelovanjem Izvršilnega odbora je prav tako zagotovljeno, da se pri odločitvah Sveta ECB upošteva strokovno znanje in izkušnje tistih, ki so odgovorni za interpretacijo politik ECB (Scheller, 2006, str. 51). Vsakega guvernerja lahko na seje Sveta ECB spremlja običajno ena oseba (Člen 3 Poslovnika ECB).

Obveznost Sveta ECB je oblikovanje monetarne politike evroobmočja, sprejemanje odločitev glede bližnjih monetarnih ciljev, ključnih obrestnih mer in zagotavljanja rezerv v ESCB ter oblikovanje potrebnih smernic za njihovo izvajanje (Člen 12 Statuta ESCB in ECB).

Ostale pristojnosti vsebujejo (Scheller, 2006, str. 52):

- izdajanje direktiv za vsa preostala opravila nacionalnih centralnih bank ter za transakcije držav članic evroobmočja z njihovimi operativnimi deviznimi rezervami;
- sprejemanje predpisov, ki jih ECB lahko izda v skladu s Pogodbo o delovanju Evropske unije ali s pooblastilom Sveta EU;
- izključno pravico odobritve izdajanja evrobankovcev v Uniji ter števila kovancev, ki jih sme izdati posamezna država članica;
- opredeljevanje predpisov za vpeljevanje standardov zajemanja in poročanja operacij nacionalnih centralnih bank;
- uresničitev vpeljave zakonodaje Skupnosti in realizacija svetovalne vloge ECB ter odločanje o mednarodnem zastopanju Evrosistema;
- odločanje o porazdelitvi finančnih virov ECB in o namenu porabe njenega poslovnega rezultata ter sprejemanje pravil, ki se dotikajo razporeditve denarnih prihodkov med nacionalne centralne banke evroobmočja;
- sprejemanje letnega poročila in letnih računovodskih izkazov ECB.

Svet ECB ima prav tako odločilno vlogo glede samega upravljanja ECB. Pooblaščen je, da sprejme Poslovnik ECB, ki določa notranjo organizacijo ECB in njene organe odločanja

³ Trenutno 19 guvernerjev

(Člen 12 Statuta ESCB in ECB). Pred potekom vsakega poslovnega leta sprejme Svet ECB letni proračun ECB (Člen 15 Poslovnika ECB). Svet ECB je zadolžen za določanje pogojev za zaposlitev tako članov Izvršilnega odbora (Člen 11 Statuta ESCB in ECB) kot uslužbencev ECB (Člen 36 Statuta ESCB in ECB).

Svet ECB se v glavnem sestaja dvakrat mesečno. Vsakih šest tednov se ocenijo gospodarska in denarna gibanja ter sprejme sklep o denarni politiki. Temu sledi tiskovna konferenca, na kateri predsednik in podpredsednik podrobno predstavita sprejete odločitve. Na ostalih sestankih se razpravlja o vprašanjih, ki so povezana z drugimi nalogami in odgovornostmi ECB in Evrosistema. (ECB, 2015b).

Svet ECB je v februarju leta 2015 naredil korak naprej k večji transparentnosti sprejetih odločitev na svojih sejah. Sedaj bo štiri tedne po vsakem sestanku, kjer se razpravlja in sprejema odločitve o monetarni politiki, objavljeno poročilo o dogovorjenih ukrepih. Ne glede na sprejeto odločitev, se je ECB izognila razkritju pogledov in odločitev posameznih guvernerjev NCB. Glavni namen tega je, da guvernerji ne podležejo političnim pritiskom iz svojih matičnih držav, kar bi lahko vplivalo na njihove lastne odločitve pri glasovanju na sejah Sveta ECB (Speciale, 2015).

2.3.2 Izvršilni odbor ECB

Izvršilni odbor je operativen organ odločanja ECB. Pristojen je za vse odločitve, ki morajo biti sprejete vsak dan. Zaradi značilnosti denarne politike se mora ECB hitro odzivati na spreminjajoče se okoliščine na denarnih in kapitalskih trgih, prav tako mora biti sposobna obravnave svojevrstnih primerov ter reševanja nujnih problemov. Te sposobnosti pa ima lahko le organ, katerega člani se neprenehoma in izključno ukvarjajo z izvajanjem politik ECB (Scheller, 2006, str. 58). Izvršilni odbor je torej odgovoren za tekoče poslovanje ECB in za izvajanje monetarne politike v skladu s smernicami in odločitvami, ki jih sprejme Svet ECB. Njegove naloge so priprava sej Sveta ECB in dajanje potrebnih navodil NCB za opravljanje poslov, ki so sestavni del nalog ESCB (Člen 11 in 12 Statuta ESCB in ECB).

Izvršilni odbor zaseda šest članov – predsednik in podpredsednik ECB ter še štirje člani. Vsi člani imajo ugled in poklicne izkušnje na monetarnem ali bančnem področju. S kvalificirano večino jih imenuje Evropski svet, na priporočilo Sveta EU, ki se predhodno posvetuje z Evropskim parlamentom in Svetom ECB (Člen 283 Pogodbe o delovanju Evropske unije).

Člani Izvršilnega odbora opravljajo svoje naloge polni delovni čas. Pogoji za njihovo zaposlitev, zlasti njihove plače, pokojnine in druge socialnovarstvene dajatve, so predmet pogodb z ECB, ki jih opredeli Svet ECB. O teh zadevah člani Izvršilnega odbora nimajo pravice glasovati. Svet ECB o pogojih za njihovo zaposlitev odloča na podlagi predloga odbora, sestavljenega iz treh članov, ki jih imenuje Svet ECB, in treh članov, ki jih imenuje Svet EU. Člani Izvršilnega odbora so lahko samo državljani držav članic, njihov mandat pa je 8 let brez možnosti ponovnega imenovanja (Člen 11 Statuta ESCB in ECB).

Svet ECB pooblasti Izvršilni odbor za pripravo in objavo mesečnih poročil o dejavnostih ESCB, konsolidiranega računovodskega izkaza ter za potrebe analiz in upravljanja pripravo konsolidirane bilance stanja, ki zajema sredstva in obveznosti NCB. Izvršilni odbor je prav tako pooblaščen za upravljanje deviznih rezerv ECB in za nalaganje sankcij tretjim osebam, ki ne spoštujejo svojih obveznosti po uredbah in sklepih ECB. Glede na svojo zakonsko določeno nalogo upravljanja tekočega poslovanja ECB se Izvršilni odbor ukvarja tudi z organizacijskim ustrojem ECB in z vsemi kadrovskimi zadevami. Sestaja se vsaj enkrat tedensko in deluje tako kot Svet ECB kot posvetovalni oziroma kolegijski organ (Scheller, 2006, str. 59-60).

Vsi osebno navzoči člani Izvršilnega odbora imajo pravico do glasovanja in imajo v ta namen en glas. Izvršilni odbor odloča z navadno večino oddanih glasov, če ni določeno drugače, pri neodločenem izidu glasovanja pa ima predsednik odločilni glas (Člen 11 Statuta ESCB in ECB). Statut dodeljuje predsedniku posebno vlogo, saj za opravljanje določenih funkcij pooblasti le njega (ali v primeru njegove odsotnosti podpredsednika). Tako je predsednik pristojen, da predseduje vsem trem organom odločanja ECB (Člen 13 in 45 Statuta ESCB in ECB), da ima odločilni glas v Svetu ECB in Izvršilnem odboru (Člen 10 in 11 Statuta ESCB in ECB), da predstavlja ECB navzven (Člen 13 Statuta ESCB in ECB), da predstavi letno poročilo Evropskemu parlamentu in Svetu EU, da ima možnost biti navzoč na sejah ECOFIN-a in evroskupine. V skladu s Poslovníkom ECB, odločitve o pooblastilih posameznih članov Izvršilnega odbora v zvezi s tekočim poslovanjem ne morejo biti sprejete, če so le-te v nasprotju s predsednikovim mišljenjem (Scheller, 2006, str. 60).

2.3.3 Razširjeni svet ECB

Razširjeni svet je mogoče razumeti kot prehodno telo (ECB, 2015d), ki predstavlja institucionalno povezavo med Evrosistemom in NCB zunaj evroobmočja (Scheller, 2006, str. 60). Ta organ, ki deluje v okviru lastnega poslovnika, sestavljajo predsednik in podpredsednik ECB ter guvernerji NCB 28 držav članic EU. Ostali člani Izvršilnega odbora, predsednik Sveta EU in en član Evropske komisije se smejo udeleževati sej Razširjenega sveta, vendar nimajo pravice glasovanja (Člen 44 in 45 Statuta ESCB in ECB).

Razširjeni svet prevzame naloge nekdanjega EMI, ki jih je ECB, zaradi odstopanj ene ali več držav članic, dolžna izvajati po uvedbi evra. Zaradi tega je Razširjeni svet zlasti pristojen za svetovanje v zvezi s potrebnimi pripravami za odpravo odstopanj iz člena 140 Pogodbe o delovanju EU (Člen 43 Statuta ESCB in ECB). Države članice z odstopanjem so tiste, za katere je Svet EU določil, da ne izpolnjujejo potrebnih pogojev za uvedbo evra (Člen 139 Pogodbe o delovanju EU). Evropska komisija in ECB v skladu s členom 140 Pogodbe o delovanju EU najmanj vsaki dve leti ali na zahtevo države članice z odstopanjem, poročata Svetu EU o doseženem napredku teh držav pri izpolnjevanju svojih obveznosti glede uresničevanja EMU. V poročilih se med drugim preverja tudi, ali je bila dosežena visoka

stopnja trajnostne konvergence. Pri tem se upošteva izpolnjevanje sledečih meril (Člen 140 Pogodbe o delovanju EU):

- doseganje visoke stopnje stabilnosti cen; to pokaže stopnja inflacije, ki je blizu stopnji inflacije največ treh držav članic z najboljšimi doseženimi rezultati glede stabilnosti cen;
- vzdržnost stanja javnih financ; to je rezultat doseženega proračunskega stanja brez čezmernega primanjkljaja v skladu s členom 126 (6);
- upoštevanje normalnih meja nihanja, predvidenih z mehanizmom deviznih tečajev evropskega monetarnega sistema, v obdobju najmanj dveh let brez devalvacije glede na evro;
- trajnost dosežene konvergence in sodelovanje države članice z odstopanjem v mehanizmu deviznih tečajev, kar se kaže v ravni dolgoročnih obrestnih mer.

Poleg tega Razširjeni svet sodeluje tudi pri (Člen 46 Statuta ESCB in ECB):

- svetovalnih nalogah ECB in zbiranju statističnih podatkov;
- pripravi letnih poročil ECB in oblikovanju pravil, potrebnih za standardiziranje računovodstva in za poročanje o poslovanju NCB;
- določanju pogojev zaposlovanja v ECB;
- sprejemanju ukrepov, povezanih s ključem za vpis kapitala ECB.

Razširjeni svet bo obstajal tako dolgo, dokler ne bodo vse članice EU uvedle evro kot svojo valuto (Člen 141 Pogodbe o delovanju EU).

2.4 Splošna pravila glasovanja

Do vstopa Litve v evroobmočje leta 2015 Svet ECB deluje kot kolegijski organ, katerega člani imajo stalno glasovalno pravico in odločajo v skladu s pravilom »en član en glas« (ECB, 2014). Vsak član ima namreč en glas, kar pomeni, da so vsi člani, vključno z guvernerji NCB, imenovani osebno in ne kot predstavniki svojih držav ali NCB ter so obvezani delovati v skladu z interesi celotnega evroobmočja (Scheller, 2006, str. 53). Svet ECB odloča z navadno večino glasov članov, ki so osebno navzoči na sejah. Pri neodločenem izidu glasovanja ima predsednik odločilni glas (Člen 10 Statuta ESCB in ECB). S tem pravilom je zagotovljeno, da ne pride do preprečitve odločitev zaradi manjšine v Svetu ECB in da ima ECB venomer sposobnost delovanja. Pravilo »en član, en glas« pomeni, da se glasovi, razen v zvezi z odločitvami glede določenih finančnih zadev, ne ponderirajo (Scheller, 2006, str. 53). Za te odločitve glede določenih finančnih zadev se glasovi v Svetu ECB ponderirajo v skladu z deležem NCB v vpisanem kapitalu ECB (Člen 10 Statuta ESCB in ECB). Primeri finančnih zadev, za katere je potrebno ponderirano glasovanje so (Statut ESCB in ECB):

- vpis in povečanje kapitala ECB (Člen 28);
- sprememba ključa za vpis kapitala ECB (Člen 29);

- prenos deviznih rezerv na ECB (Člen 30);
- razporeditev denarnih prihodkov NCB (Člen 32);
- razporeditev čistega dobička in izgube ECB (Člen 33).

V primeru ostalih odločitev velja, da šteje glas guvernerja NCB največje države članice evroobmočja enako, kot glas guvernerja najmanjše države članice (Scheller, 2006, str. 53).

Odločanje z dvotretjinsko večino oddanih glasov svojih članov je potrebno zlasti v dveh primerih (Statut ESCB in ECB):

- če Svet ECB ugotovi, da so funkcije (tiste, ki niso navedene v statutu), ki jih opravljajo NCB, v nasprotju s cilji in nalogami ESCB (Člen 14);
- če Svet ECB odloča o vpeljavi drugih primernih operativnih metod monetarnega nadzora (Člen 20).

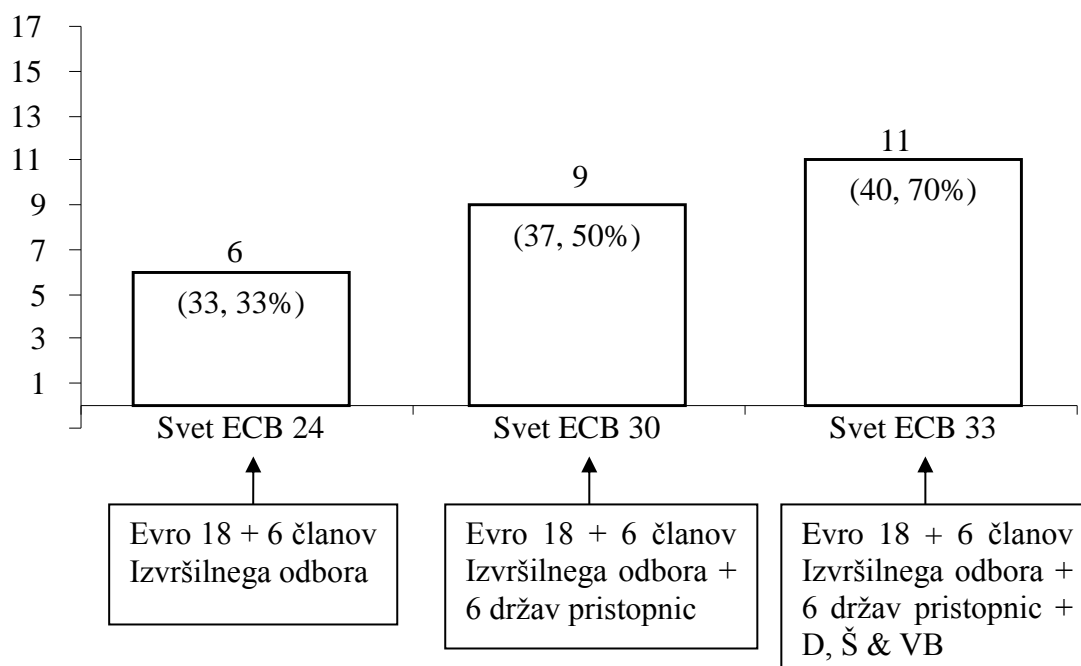
Svet ECB je sklepčen, če sta navzoči dve tretjini članov z glasovalno pravico. Če Svet ECB ni sklepčen, sme predsednik sklicati izredno sejo, na kateri se sprejmejo odločitve ne glede na sklepčnost (Člen 10 Statuta ESCB in ECB).

Svet ECB je že decembra 2002 predvidel spremembo glasovalnih pravic. Kot je navedeno v členu 10 Statuta ESCB in ECB, je bil nov sistem glasovanja v Svetu ECB predviden, ko bi bilo v evroobmočju več kot 15 držav članic, vendar je kasneje prišlo do preložitve tega sklepa, saj je še pred začetkom leta 2015 imel vsak od 24 članov pravico do glasovanja (ECB, 2014). Več o spremembi glasovalnih pravic se bom dotaknila v naslednjem poglavju.

2.5 Razlogi za spremembo postopkov glasovanja

Brez reforme postopkov glasovanja bi širitev evroobmočja oslabilo relativno moč vodilnega telesa ECB, in sicer predsednika ter Izvršilni odbor. ECB bi tako rezultirala v veliko okorno telo z nezmožnostjo hitrega in učinkovitega sprejemanja pomembnih odločitev. Povečevanje števila guvernerjev NCB v Svetu ECB pomeni zmanjševanje relativne moči Izvršilnega odbora. V skladu z ECB Statutom so odločitve o obrestnih merah sprejete z navadno večino glasov (kot je že omenjeno zgoraj), kjer ima vsak guverner in vsak član Izvršilnega odbora en glas. Predsednik ECB predlaga spremembo obrestne mere, za katero sprejetje je potrebna navadna večina glasov članov Sveta ECB. Svet ECB je do konca leta 2014 vključeval 24 članov, od tega je 6 članov Izvršilnega odbora in 18 članov guvernerjev NCB, od katerih ima vsak en glas. Znotraj te skupine, pravilo navadne večine pomeni, da je za sprejetje predsednikovega predloga potrebnih 12 glasov (predsednik odloča v primeru neodločenega izida glasovanja). Če člani Izvršilnega odbora odločijo soglasno (sestanejo se pred vsako sejo Sveta ECB), bo predsednikov predlog izglasovan vsakič, kadar bo pridobil glasove vsaj 6 guvernerjev. Z 18 guvernerji za mizo je takšen izid relativno lahko doseči. S širitvijo evroobmočja pa se to spremeni (E Baldwin, Berglöf, Giavazzi, Widgrén, 2001, str. 17-18).

Slika 1: Povečana težavnost sprejemanja odločitev ECB s širitvijo evroobmočja

Vir: E Baldwin, Berglöf, Giavazzi, Widgrén: *Preparing the ECB for Enlargement: CEPR Policy Paper No.6, 2001, str. 19*

Slika 1 prikazuje potek odločanja na podlagi primera opisanega zgoraj in v primeru, da se 6 držav pristopnic priključi EMU ter da v EMU (poleg 6 držav pristopnic) vstopijo tudi Danska, Švedska ter Velika Britanija. Ta širitev evroobmočja pomeni različno sestavo Sveta ECB, in sicer 24, 30 in 33 članov v Svetu ECB (ščasoma bo v evroobmočju tudi več držav, ko se bo EU razširila preko trenutnih meja, vendar Svet ECB s 33 člani zadostuje za nazoren prikaz bistva slike). Stolpci prikazujejo, koliko glasov guvernerjev bi moral pridobiti Izvršilni odbor, da bi bil sprejet kakršenkoli predlog o spremembi obrestne mere. Sporočilo slike je, da s širitvijo evroobmočja relativna moč ECB močno slabi. Število glasov guvernerjev, potrebnih za sprejetje predloga za spremembo obrestne mere, se s širitvijo Sveta ECB iz 24 na 33 članov skoraj podvoji, iz 6 na 11 glasov. To pomeni povečanje deleža guvernerjev iz 33,33 % na skoraj 41 % (E Baldwin, Berglöf, Giavazzi, Widgrén, 2001, str. 19).

Drugi način analiziranja vpliva širitve evroobmočja na ECB je, da se osredotočimo na sestavo Sveta ECB pred in po širitvi. Pri tem je potrebno obravnavati stališča Izvršilnega odbora in guvernerjev NCB glede monetarne politike. Vzemimo, da 6 članov Izvršilnega odbora skrbi izključno za inflacijo evroobmočja, ki je statistično gledano tehtano povprečje stopenj inflacije držav članic EMU. Izvršilni odbor bo pridobil zaveznike med guvernerji nacionalnih centralnih bank, ki predstavljajo temeljne narode (katerih BDP predstavlja največji delež EMU), tudi če ti guvernerji zavzamejo zgolj nacionalni vidik. Natančneje je mogoče domnevati, da guvernerji temeljnih držav članic EMU glasujejo v prid Izvršilnemu odboru,

narodi z manj sinhroniziranimi gospodarstvi pa zavzamejo drugačen pogled na vodenje monetarne politike evroobmočja. Pred kakšnim desetletjem je bilo odločanje Sveta ECB dokaj enostavno, glede na takratno sestavo EMU, saj je v povprečju v evroobmočju prevladovalo 7 narodov, katerih ekonomije so razumno sinhronizirane (Nemčija, Francija, Italija, Avstrija in države Beneluksa). Širitev evroobmočja pa je in v prihodnosti tudi še bo to spremenila. Države pristopnice se namreč od teh narodov razlikujejo z vidika inflacije in gospodarske rasti. To pomeni, da bi Izvršilni odbor težje dosegal svoj cilj, saj bi različne koalicije manj pomembnih narodov lahko tvorile prevladujočo večino, s čimer bi obstajala možnost uničenja prizadevanja Izvršilnega odbora za izvajanje učinkovite monetarne politike. S širitvijo evroobmočja na ECB 30 in več se torej poveča število držav z manj sinhroniziranimi gospodarstvi, kar pomeni, da skupna moč glasovanja teh gospodarstev naraste na več kot pol, kar je teoretično dovolj za diktiranje obrestnih mer evroobmočja (E Baldwin, Berglōf, Giavazzi, Widgrén, 2001, str. 19-20).

3 NOV REŽIM GLASOVANJA V RAZŠIRJENEM EVROOBMOČJU - SISTEM ROTACIJE

Proces širitve evroobmočja in s tem povečevanje članstva v Svetu ECB je zahtevalo nekatere spremembe v smislu prilagoditve načina delovanja glavnega organa odločanja ECB. Vedno večje število držav članic evroobmočja je pomenilo ustvarjanje nevarnosti vse težjega sprejemanja odločitev glede monetarne politike. Navsezadnje je iz teorije organizacije znano, da stroški priprave in sprejemanja odločitev ne naraščajo samo sorazmerno, ampak eksponentno s številom članov v odboru. Da bi zagotovili učinkovito in pravočasno sprejemanje odločitev v vse številčnejšem Svetu ECB, je le-ta predlagal ponovno opredelitev in reorganizacijo svojih glasovalnih postopkov z uvedbo rotacijske sheme (Neumann, 2003, str. 309).

3.1 Pooblastilna klavzula

Z namenom ohranitve zmogljivosti Sveta ECB za učinkovito in pravočasno odločanje tudi v povečanem evroobmočju je Pogodba iz Nice vsebovala tako imenovano »pooblastilno klavzulo« ali priporočilo ECB v obliki dodanega novega člena 10.6 Statutu ESCB in ECB, ki omogoča prilagoditev načinov glasovanja v Svetu ECB, določenih v členu 10.2 Statuta ESCB in ECB (ECB, 2003a, str. 73).

V skladu s členom 10.6 Statuta ESCB in ECB sme Svet EU v sestavi voditeljev držav ali vlad na priporočilo ECB ter po posvetovanju z Evropskim parlamentom in Komisijo ali na priporočilo Komisije ter po posvetovanju z Evropskim parlamentom in ECB soglasno spremeniti člen 10.2 Statuta ESCB in ECB (ECB, 2003). Člen 10.6 Statuta ESCB in ECB prav tako predpisuje, da mora biti priporočilo ECB soglasno sprejeto v Svetu ECB. V izjavi, priloženi k sklepni listini medvladne konference za pripravo Pogodbe iz Nice, so vlade držav članic izrazile pričakovanje, da bo izhajajoče priporočilo iz člena 10.6 predstavljeno kmalu po tem, ko bo pogodba stopila v veljavo (ECB, 2003a, str. 73).

Po zaključeni medvladni konferenci se je Svet ECB intenzivno poglobil v razpravo o možnostih za prilagoditev načinov glasovanja in je dne 3. februarja 2003 soglasno sprejel ECB Priporočilo za odločitev Sveta EU o spremembi člena 10.2. Statuta ESCB in ECB (ECB/2003/1), ki je bilo na isti dan predstavljeno Svetu EU. Dne 21. marca 2003 je Svet EU na srečanju na ravni voditeljev držav ali vlad sprejel odločitev o omenjeni spremembi Statuta ESCB in ECB, ki so jo morale ratificirati vse države članice v skladu s svojimi ustavnimi pravili, preden je le-ta začela veljati (ECB, 2003a, str. 73-75).

Pri oblikovanju novega glasovalnega sistema je bil Svet ECB vezan na določene omejitve, ki jih nalaga pooblastilna klavzula. Slednja malce omeji reformo za spremembo načinov glasovanja, kot je določeno v členu 10.2 Statuta ESCB in ECB (ECB, 2003a, str. 75). Kot rezultat mora biti vsaka sprememba načinov glasovanja sprejeta v prid vsem članom Sveta ECB, ki so prisotni na sejah Sveta ECB in sodelujejo v razpravah. Poleg tega pa vsaka prilagoditev načinov glasovanja ne sme imeti nobenih posledic na glasovanje o odločitvah, povezanih s členi 28, 29, 30, 32, 33 in 51 Statuta ESCB in ECB, ki se nanašajo na finančne zadeve, za katere je potrebno ponderirano glasovanje (ECB, 2003). Temeljne spremembe, kot so spremembe v sestavi Sveta ECB ali drugačna razporeditev nalog Izvršilnega odbora in Sveta ECB, pa so izven področja pooblastilne klavzule (ECB, 2003a, str. 75).

3.2 Pet pglavitnih načel pri oblikovanju sistema rotacije

V skladu z željo, da se ohrani sposobnost sprejemanja odločitev Sveta ECB v razširjenem evroobmočju, se je Svet ECB strinjal, da bo število guvernerjev, ki uveljavljajo pravico do glasovanja, morale biti manjše od celotnega števila guvernerjev v Svetu ECB. Po presoji Sveta ECB, omogoča sistem rotacije pravično, učinkovito in sprejemljivo dodeljevanje glasovalnih pravic med guvernerje v Svetu ECB. Člani Izvršilnega odbora ohranijo stalno glasovalno pravico glede na njihov poseben status, saj so edini člani Sveta ECB imenovani na evropski ravni in delujejo izključno v kontekstu evroobmočja in ECB. Poleg tega pa ima predsednik ECB, ki je član Izvršilnega odbora, še vedno odločilni glas v primeru neodločenega izida glasovanja v Svetu ECB. Pri oblikovanju sistema rotacije je bilo pomembno ravnanje po naslednjih pglavitnih načelih (ECB, 2003):

- En član, en glas
- Osebna udeležba
- Reprezentativnost
- Avtomatičnost
- Transparentnost

Ne glede na to, da Svet ECB meni, da je načelo »en član, en glas« temeljnega pomena za njegovo odločanje, pa po širitvi evroobmočja in s tem povečanjem števila članov v Svetu ECB, načelo »en član, en glas« več ne pomeni, da ima vsak guverner stalno glasovalno pravico. Uvedba sistema rotacije pomeni ukinitvev stalnih glasovalnih pravic z naraščanjem števila guvernerjev za vse člane Sveta ECB (z izjemo Izvršilnega odbora). Vseeno pa morajo

to načelo upoštevati tisti člani Sveta ECB, ki uresničujejo glasovalno pravico. To načelo sicer ne velja za vse reformne predloge, ki temeljijo na ponderiranem glasovanju (ECB, 2003a, str. 76).

Vsi člani Sveta ECB morajo še naprej osebno in neodvisno sodelovati na sejah Sveta ECB, ne glede na to, ali imajo glasovalno pravico ali ne. Zatorej vsak nov sistem glasovanja, ki bi temeljil na razvrščanju držav v skupine, kjer guvernerji izberejo zastopnika, ki deluje v imenu te skupine, ali pa na podlagi delegacije glasovalnih pravic v sistemu rotacije, ne bi bil možen zaradi nezdržljivosti z načelom osebne udeležbe (ECB, 2003a, str. 76).

Proces širitve evroobmočja je asimetrične narave, saj je večina držav pristopnic majhnih po velikosti in gospodarski moči v primerjavi s povprečjem EMU. Postavilo se je vprašanje, ali bi bilo za trge, javnost in politične organe sprejemljivo dejstvo, da lahko večina članov Sveta ECB prihaja iz držav, ki predstavljajo majhen delež gospodarske dejavnosti celotnega evroobmočja (Servais, 2006, str. 252). Uvedba sistema rotacije glasovalnih pravic bi torej lahko privedla do situacije, v kateri bi bila skupina guvernerjev z glasovalnimi pravicami iz držav članic, ki skupaj ne bi bile dovolj reprezentativne za gospodarstvo celotnega evroobmočja. Zasnova novega sistema glasovanja zato mora biti takšna, da lahko prepreči tovrstne rezultate. Da bi dosegli reprezentativnost, vsi guvernerji ne morejo uveljavljati glasovalne pravice z enako frekvenco, ampak jo lahko tisti iz večjih držav članic uveljavljajo pogosteje, kot tisti iz manjših držav članic. Za vse guvernerje, ki uveljavljajo pravico do glasovanja, velja načelo »en član, en glas«. Posledično takšno razlikovanje ne bi smelo vplivati na dejansko vsebinsko odločanje, ampak je pomembno samo pri postopku določanja, kdo kdaj glasuje (ECB, 2003a, str. 76).

Takrat, ko se je snoval nov sistem rotacije glasovalnih pravic, je bilo zaporedje prihodnje širitve evroobmočja nekoliko negotovo. Sistem je zato dovolj robusten, da se izogne potrebi po spremembi pravil vsakič, ko se nova država članica pridruži evroobmočju. Zaradi tega so pravila o novem glasovalnem sistemu določena na tak način, da omogočijo avtomatično prilagoditev sistema, ko v procesu širitve evroobmočja v Svet ECB vstopijo novi guvernerji. Poleg tega se mora biti sistem rotacije sposoben prilagoditi vsakršni zaporedni širitvi evroobmočja do 27 držav članic. Avtomatično delovanje sistema prav tako pomeni sposobnost preprečitve situacij, v katerih bi kot posledica delovanja sistema rotacije, guvernerji iz manjših držav članic imeli višje frekvence glasovanja od guvernerjev iz večjih držav članic (ECB, 2003a, str. 76).

Nov sistem glasovanja mora čim bolj transparenten, tako da je mogoče njegove glavne značilnosti in postopke sporočiti razmeroma enostavno (ECB, 2003a, str. 77).

3.3 Ključne značilnosti sistema rotacije glasovalnih pravic

Stremljenje k sočasni izpolnitvi teh petih načel in h hkratnemu spoštovanju omejitev, ki jih nalaga pooblastilna klavzula, je predstavljalo precejšen izziv za Svet ECB. Le-ta je kljub temu

uspel doseči sporazum o novem načinu glasovanja (ECB, 2003a, str. 77). Kot je omenjeno že v poglavju 2.4, se je stari sistem glasovanja ohranil, dokler število članic evroobmočja ni preseglo 18. Direktorat ECB za stike z javnostjo je v sporočilu 18. decembra 2008 javnost seznanil s sklepom Sveta ECB o ohranitvi starega sistema glasovanja, sistem rotacije pa se uvede šele, ko število guvernerjev NCB evroobmočja preseže 18. To odločitev je Svet ECB sprejel na podlagi člena 10.2 Statuta ESCB in ECB, ki število guvernerjev z glasovalno pravico omejuje na 15, obenem pa predvideva tudi možnost odloga uvedbe sistema rotacije do takrat, ko število guvernerjev doseže 19 (ECB, 2008b). V sklepu je preložitve začetka sistema rotacije utemeljena z argumentom, da se prepreči situacija, ko bi imeli guvernerji v katerikoli skupini 100% frekvenco glasovanja, kar bi bilo v nasprotju z namero, da sistem rotacije velja za vse guvernerje. Prvotno zamišljen začetek sistema rotacije⁴ bi namreč zahteval uvedbo izredne ureditve⁵, ki bi zagotovila, da prva skupina guvernerjev ne bi imela nižje frekvence glasovanja kot druga skupina. Tako je Svet ECB po temeljiti razpravi zaključil, da koristi preložitve sistema rotacije, dokler število guvernerjev ne preseže 18, odtehtajo koristi uvedbe sistema rotacije, ko število guvernerjev preseže 15. Sklep je začel veljati 1. januarja 2009 (ECB, 2009). V nadaljevanju opišem značilnosti sistema rotacije glasovalnih pravic.

V trenutku, ko število guvernerjev preseže 18, je število članov Sveta ECB z glasovalno pravico omejeno na 21. Število guvernerjev NCB z glasovalno pravico se omeji na 15, ne glede na dejansko število guvernerjev v Svetu ECB. Za člane Izvršilnega odbora ta sistem ne velja, zato bo vseh šest članov obdržalo svojo stalno glasovalno pravico (ECB 2009b, str. 91-92).

Odvisno od zaporedja širitve evroobmočja sta predvideni dve stopnji (ECB 2009b, str. 92):

- ko število guvernerjev NCB v Svetu ECB preseže 18 in dokler ne doseže števila 22, so guvernerji razporejeni v dve skupini glede na velikost gospodarstva države, iz katere prihajajo. V prvi skupini je pet guvernerjev iz držav članic evroobmočja, ki se uvrščajo najvišje, glede na temeljni kazalnik z dvema komponentama (delež države v skupnem BDP po tržnih cenah in delež države v skupni agregatni bilanci stanja monetarnih finančnih institucij). Tej skupini so dodeljene štiri glasovalne pravice. Drugo skupino sestavljajo preostali guvernerji, ki jim je dodeljenih enajst glasovalnih pravic. Znotraj vsake skupine imajo guvernerji isto frekvenco glasovanja, pri čemer pa frekvenca glasovalnih pravic guvernerjev razporejenih v prvo skupino, ne sme biti manjša od frekvence glasovalnih pravic tistih, ki so v drugi skupini (Tabela 4);
- ko število guvernerjev doseže najmanj 22, so guvernerji razporejeni v tri skupine glede na zgoraj omenjena kazalnika. Prva skupina ostane nespremenjena. Ti guvernerji si delijo štiri glasovalne pravice. Drugo skupino sestavlja polovica celotnega števila guvernerjev NCB, zaokrožena navzgor na najbližjo polno številko. Ti si delijo osem

⁴ Ko število guvernerjev preseže 15.

⁵ Dodelitev petih glasovalnih pravic prvi skupini.

glasovalnih pravic. V tretji skupini so preostali guvernerji, katerim so dodeljene tri glasovalne pravice (Tabela 5).

Namen razporejanja guvernerjev v skupine in dodelitev določenega števila glasovalnih pravic tem skupinam je, v skladu z načelom reprezentativnosti, zagotoviti, da so tisti guvernerji, ki uveljavljajo glasovalno pravico, iz NCB držav članic, ki se skupaj štejejo kot reprezentativne za gospodarstvo evroobmočja kot celote. Guvernerji, odvisno od relativne velikosti gospodarstva države članice njihove NCB, uveljavljajo glasovalno pravico z različno frekvenco. Razporeditev držav v skupine je tako odvisna od: velikosti deleža države (i) v skupnem BDP po tržnih cenah in (ii) v skupni agregatni bilanci stanja monetarnih finančnih institucij držav članic evroobmočja (ECB, 2003).

Deležem v skupnem BDP po tržnih cenah in v skupni agregatni bilanci stanja monetarnih finančnih institucij se pripiše ponderje 5/6 oziroma 1/6. Za izračun deležev v skupnem BDP po tržnih cenah se uporablja člen 29.2. Skupna agregatna bilanca stanja monetarnih finančnih institucij se izračuna v skladu s statističnim okvirom, ki se uporablja v Uniji v času izračuna. Če se v skladu s členom 29.3 prilagodi BDP po tržnih cenah ali če se število guvernerjev poveča, se velikost in/ali sestava skupin prilagodi v skladu z zgoraj omenjenimi načeli (Člen 10.2 Statuta ESCB in ECB).

Gospodarska teža države članice, ki se odraža v njenem BDP po tržnih cenah, je ustrezna komponenta, saj je vpliv odločitev centralnih bank v državah članicah z večjimi gospodarstvi večji, kakor v tistih z manjšimi. Obenem pa ima posebno vlogo glede vpliva na odločitve centralnih bank tudi velikost finančnega sektorja, saj posli centralnih bank sodijo v ta sektor. Izbira ponderjev 5/6 in 1/6 je torej ustrezna, ker je finančna komponenta prav tako smiselno in zadovoljivo zastopana (ECB, 2003).

Tabela 4: Sistem rotacije dveh skupin (prva stopnja) – frekvenca glasovanja guvernerjev v vsaki skupini

		Število guvernerjev v Svetu ECB			
		19	20	21	22 in več
1. skupina	Št. glasovalnih pravic/št. guvernerjev	4/5	4/5	4/5	<i>Druga stopnja: Sistem rotacije treh skupin (Tabela 5)</i>
	<i>Frekvenca glasovanja</i>	80%	80%	80%	
2. skupina	Št. glasovalnih pravic/št. guvernerjev	11/14	11/15	11/16	
	<i>Frekvenca glasovanja</i>	79%	73%	69%	

Vsota glasovalnih pravic	15	15	15	15

Vir: ECB: Rotation of voting rights in the governing council of the ECB, 2009b, str. 92

Tabela 5: Sistem rotacije treh skupin (druga stopnja) – frekvenca glasovanja guvernerjev v vsaki skupini

		Število guvernerjev v Svetu ECB						
		19-21	22	23	24	25	26	27
1. skupina	Št. glasovalnih pravic/št. guvernerjev		4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
	Frekvenca glasovanja		80%	80%	80%	80%	80%	80%
2. skupina	Št. glasovalnih pravic/št. guvernerjev	<i>Prva stopnja: Sistem rotacije dveh skupin (Tabela 3)</i>	8/11	8/12	8/12	8/13	8/13	8/14
	Frekvenca glasovanja		73%	67%	67%	62%	62%	57%
Št. glasovalnih pravic/št. guvernerjev	3/6		3/6	3/7	3/7	3/8	3/8	
3. skupina	Frekvenca glasovanja		50%	50%	43%	43%	38%	38%
Vsota glasovalnih pravic		15	15	15	15	15	15	15

Vir: ECB: Rotation of voting rights in the governing council of the ECB, 2009b, str. 92

Iz tabel 4 in 5 je razvidno, da je Svet ECB sprejel sistem rotacije glasov v dveh ali treh skupinah držav, odvisno od skupnega števila držav članic evroobmočja. Število guvernerjev NCB z glasovalno pravico se omeji na 15, ne glede na dejansko število guvernerjev v Svetu ECB. Izvršilni odbor ohrani šest glasovalnih pravic.

3.4 Implementacija sistema rotacije glasovalnih pravic

Glede na predhodno odločitev iz dne 18. decembra 2008 o ohranitvi obstoječe ureditve glasovanja v Svetu ECB, dokler število guvernerjev ne preseže 18, je Svet ECB 19. marca 2009 odločil o implementaciji sistema rotacije glasovalnih pravic (ECB, 2009b, str. 91).

Šesta alineja člena 10.2 Statuta ESCB in ECB odreja, da je Svet ECB, ki odloča z dvotretjinsko večino vseh svojih članov, dolžan sprejeti vse potrebne ukrepe za izvajanje sistema rotacije. Ti ukrepi predstavljajo (ECB, 2009a): stopnjo rotacije (število guvernerjev, ki naenkrat izgubijo oz. pridobijo pravico do glasovanja); obdobje rotacije (dolžina obdobja, v katerem se sestava guvernerjev z glasovalno pravico ne spremeni); kako so guvernerji razvrščeni znotraj svojih skupin; in prehod s sistema z dvema skupinama na sistem s tremi skupinami.

Glavni vidiki glede izvajanja sistema rotacije so opisani v nadaljevanju:

- Vrstni red rotacije

Guvernerji so razvrščeni v vsaki skupini glede na abecedni vrstni red držav članic v nacionalnih jezikih. Da se prepreči dajanje prednosti posameznemu guvernerju ali zapostavljanje posameznega guvernerja, se rotacija začne na naključno izbranem mestu na seznamu in sledi naprej po vrstnem redu. Ko je dosežen konec seznama, se rotacija nadaljuje iz vrha seznama. Sestava skupin se lahko spremeni zaradi vstopa novih držav v evroobmočje, ali zaradi spremembe podatkov na katerih temelji glavni kazalnik razvrstitve držav v posamezne skupine. Ustanovitev tretje skupine se sproži, ko število guvernerjev preseže 21 (ECB, 2009b, str. 94);

- Obdobje rotacije

Obdobje rotacije traja en mesec, s pričetkom na začetku meseca. V tem obdobju je guvernerjem omogočeno uveljavljanje glasovalne pravice na obeh sejah Sveta ECB (ECB, 2009b, str. 94);

- Stopnja rotacije

Stopnja rotacije je opredeljena kot število guvernerjev, ki naenkrat pridobijo oziroma izgubijo glasovalno pravico v vsaki skupini na začetku vsakega meseca. Spreminjajoče se število guvernerjev ne vpliva na velikost prve skupine, ki je vedno sestavljena iz petih guvernerjev s štirimi glasovalnimi pravicami⁶, zato je stopnja rotacije za to skupino fiksna (število glasovalnih pravic, ki rotirajo vsak mesec je enako ena). Za drugo in tretjo skupino je Svet ECB oblikoval posebno pravilo za določanje števila guvernerjev, ki pridobijo oziroma izgubijo glasovalno pravico na začetku vsakega meseca. V teh dveh skupinah je število glasovalnih pravic, ki rotirajo vsak mesec, enako razliki med številom guvernerjev, razporejenih v skupino, in številom glasovalnih pravic, dodeljenih tej skupini, zmanjšano za dva. To pomeni, da vsi guvernerji brez glasovalne pravice v določenem mesecu, le-te ne bodo pridobili v naslednjem obdobju rotacije (ECB, 2009b, str. 94).

Tabeli 6 in 7 prikazujeta obdobja z oziroma brez glasovalne pravice za prvo in drugo skupino, kadar je v Svetu ECB 19 guvernerjev. Vodoravna os prikazuje čas, na navpični osi pa so razvrščeni guvernerji. Prvo skupino vedno sestavlja pet guvernerjev s štirimi glasovalnimi pravicami. Ob predpostavki, da se rotacija začne s prvim guvernerjem, le-ta guverner prvo leto ne bo imel glasovalne pravice v januarju, juniju in novembru.

⁶ To pomeni, da eden od guvernerjev nima glasovalne pravice v posameznem mesecu.

Tabela 6: Obdobja z oziroma brez glasovalnih pravic za prvo skupino (5 članov/4 glasovalne pravice), kadar je v Svetu ECB 19 guvernerjev

1																							1	
2																								2
3																								3
4																								4
5																								5
		jan	mar	maj	jul	sep	nov	jan	mar	maj	jul	sep	nov	jan	mar	maj	jul	sep	nov					
					Leto 1					Leto 2					Leto 3									

Opomba: Temna barva - obdobja z glasovalno pravico. Svetla barva – obdobja brez glasovalne pravice.

Vir: ECB: Rotation of voting rights in the governing council of the ECB, 2009b, str. 95

Tabela 7: Obdobja z oziroma brez glasovalnih pravic za drugo skupino (14 članov/11 glasovalnih pravic), kadar je v Svetu ECB 19 guvernerjev

1																								1
2																								2
3																								3
4																								4
5																								5
6																								6
7																								7
8																								8
9																								9
10																								10
11																								11
12																								12
13																								13
14																								14
		jan	mar	maj	jul	sep	nov	jan	mar	maj	jul	sep	nov	jan	mar	maj	jul	sep	nov					
					Leto 1					Leto 2					Leto 3									

Opomba: Temna barva - obdobja z glasovalno pravico. Svetla barva – obdobja brez glasovalne pravice.

Vir: ECB: Rotation of voting rights in the governing council of the ECB, 2009b, str. 95

Drugo skupino sestavlja štirinajst guvernerjev z enajstimi glasovalnimi pravicami, kar pomeni, da trije guvernerji nimajo glasovalne pravice v vsakem obdobju. Uporaba zgoraj omenjenega pravila glede stopnje rotacije (tj. število guvernerjev brez glasovalnih pravic, zmanjšano za dva) pomeni, da na koncu vsakega obdobja rotacije (tj. na koncu vsakega meseca), en guverner prenese svojo glasovalno pravico na drugega guvernerja. Kot prikazuje tabela 7, so prvi, drugi in tretji guverner januarja brez glasovalne pravice. Februarja prvi guverner pridobi glasovalno pravico, katero nanj prenese četrti guverner. To pomeni, da so sedaj drugi, tretji in četrti guverner brez glasovalne pravice. Blok treh guvernerjev brez glasovalne pravice v tej skupini se tako premika po seznamu guvernerjev vsak mesec po eno mesto navzdol.

Tabele 8, 9 in 10 ponazarjajo obdobja z oziroma brez glasovalnih pravic za prvo, drugo in tretjo skupino, ko je v Svetu ECB 27 guvernerjev (tj. situacija, ko vse sedanje članice EU vstopijo v evroobmočje, vključno s tistimi, ki uveljavljajo »opt-out« pravico⁷).

Drugo skupino v tem primeru sestavlja štirinajst guvernerjev z osmimi glasovalnimi pravicami, kar pomeni, da je v vsakem obdobju šest guvernerjev brez glasovalne pravice. Stopnja rotacije je v tem primeru štiri (tj. šest guvernerjev brez glasovalne pravice zmanjšano za dva). Iz tega sledi, da se na koncu vsakega meseca v neprekinjenem krogu, blok šestih guvernerjev brez glasovalne pravice premika po seznamu guvernerjev po štiri mesta navzdol.

Tabela 8: Obdobje z oziroma brez glasovalnih pravic za prvo skupino (5 članov/4 glasovalne pravice), kadar je v Svetu ECB 27 guvernerjev

1																									1	
2																										2
3																										3
4																										4
5																										5
	jan	mar	maj	jul	sep	nov	jan	mar	maj	jul	sep	nov	jan	mar	maj	jul	sep	nov								
	Leto 1						Leto 2						Leto 3													

Opomba: Temna barva - obdobja z glasovalno pravico. Svetla barva – obdobja brez glasovalne pravice.

Vir: ECB: Rotation of voting rights in the governing council of the ECB, 2009b, str. 96

Tabela 9: Obdobje z oziroma brez glasovalnih pravic za drugo skupino (14 članov/8 glasovalnih pravic), kadar je v Svetu ECB 27 guvernerjev

1																										1	
2																										2	
3																										3	
4																										4	
5																										5	
6																										6	
7																										7	
8																										8	
9																										9	
10																										10	
11																										11	
12																										12	
13																										13	
14																										14	
	jan	mar	maj	jul	sep	nov	jan	mar	maj	jul	sep	nov	jan	mar	maj	jul	sep	nov									
	Leto 1						Leto 2						Leto 3														

Opomba: Temna barva - obdobja z glasovalno pravico. Svetla barva – obdobja brez glasovalne pravice.

Vir: ECB: Rotation of voting rights in the governing council of the ECB, 2009b, str. 96

⁷ »Opt-out« pravica - državam ni potrebno uvesti evra, tudi če izpolnjujejo zahtevane konvergenčne kriterije. Danska, Švedska in Velika Britanija imajo poseben status, saj so v postopku pogajanj dosegle, da same odločijo, ali želijo uvesti evro po izpolnitvi konvergenčnih kriterijev.

Tabela 10: Obdobja z oziroma brez glasovalnih pravic za tretjo skupino (8 članov/3 glasovalne pravice), kadar je v Svetu ECB 27 guvernerjev

1																							1	
2																								2
3																								3
4																								4
5																								5
6																								6
7																								7
8																								8
	jan	mar	maj	jul	sep	nov	jan	mar	maj	jul	sep	nov	jan	mar	maj	jul	sep	nov						
	Leto 1						Leto 2						Leto 3											

Opomba: Temna barva - obdobja z glasovalno pravico. Svetla barva – obdobja brez glasovalne pravice.

Vir: ECB: *Rotation of voting rights in the governing council of the ECB, 2009b, str. 96*

V tretji skupini je osem guvernerjev. Med temi guvernerji so trije, ki imajo glasovalno pravico in ostalih pet brez glasovalne pravice v vsakem obdobju. Stopnja rotacije je tukaj tri (tj. pet guvernerjev brez glasovalne pravice zmanjšano za dva), kar pomeni, da se na koncu vsakega meseca blok petih guvernerjev brez glasovalne pravice premika po seznamu guvernerjev za tri mesta navzdol.

V fazi treh skupin se včasih zgodi, da so v določenem obdobju leta, nekateri guvernerji sistematično z oziroma brez glasovalnih pravic. Iz tabele 9 in 10 je mogoče razbrati, da se podoben vzorec guvernerjev z oziroma brez glasovalnih pravic pojavi decembra v prvem in tretjem letu (tabela 9) in enak vzorec, prav tako v tem obdobju (tabela 10). Glede na to, da so razprave o določenih zadevah sezonske narave (npr. o proračunu na koncu leta), je ta učinek potrebno ublažiti, da se zagotovi enaka obravnava guvernerjev. V ta namen Sklep ECB/2009/5 vsebuje določbo, po kateri sme Svet ECB spremeniti vrstni red rotacije v drugi in tretji skupini, da bi se izognili situaciji, ko bi bili nekateri guvernerji brez glasovalne pravice vedno v enakem obdobju leta (ECB, 2009b, str. 94-97).

Tabela 11 prikazuje stanje postopkov glasovanja v Svetu ECB za leto 2015, ko poteka rotacija glasovalnih pravic med devetnajstimi guvernerji NCB. Rotacija se v prvi skupini prične v januarju pri guvernerju španske NCB, v februarju se nadaljuje pri guvernerju francoske NCB itd. Guvernerja obeh centralnih bank izgubita v letu 2015 glasovalno pravico trikrat, medtem ko jo ostali guvernerji prve skupine (Nemčija, Italija, Nizozemska) izgubijo le dvakrat. V drugi skupini se rotacija prične januarja pri guvernerjih estonske, irske in grške NCB. Predstavnik grške centralne banke izgubi glasovalno pravico v letu 2015 trikrat v treh zaporednih mesecih. To pomeni, da jo pridobi šele v mesecu aprilu. Guverner slovenske centralne banke jo prav tako izgubi trikrat, tj. v septembru, oktobru in novembru. Vsi ostali guvernerji druge skupine izgubijo glasovalno pravico zaporedoma trikrat v letu, razen guvernerjev belgijske in estonske centralne banke, ki jo izgubita le enkrat ter guvernerjev irske in finske centralne banke, ki jo izgubita dvakrat.

Tabela 11: Prikaz realnega stanja postopkov glasovanja v Svetu ECB za leto 2015 (6 članov izvršilnega odbora, prva in druga skupina razporeditve guvernerjev), ko je v Svetu ECB 19 guvernerjev

Izvršilni odbor ECB		Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Avg	Sep	Okt	Nov	Dec
Predsednik ECB	Mario Draghi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Podpredsednik ECB	Vitor Constâncio	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Član 3	Sabine Lautenschläger	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Član 4	Benoît Cœuré	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Član 5	Yves Mersch	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Član 6	Peter Praet	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1. skupina guvernerjev Sveta ECB		Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Avg	Sep	Okt	Nov	Dec
Predsednik, Deutsche Bundesbank	Jens Weidmann	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓
Guverner, Banco de España	Luis María Linde	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓
Guverner, Banque de France	Christian Noyer	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗
Guverner, Banca d'Italia	Ignazio Visco	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓
Predsednik, De Nederlandsche Bank	Klaas Knot	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓
2. skupina guvernerjev Sveta ECB		Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Avg	Sep	Okt	Nov	Dec
Guverner, Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique	Luc Coene	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗
Guverner, Eesti Pank	Ardo Hansson	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Guverner, Central Bank of Ireland	Patrick Honohan	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Guverner, Bank of Greece	Yannis Stourmaras	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Guverner, Central Bank of Cyprus	Chrystalla Georghadjji	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Chairman of the Board, Lietuvos bankas	Vitas Vasiliauskas	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Guverner, Latvijas Banka	Ilmārs Rimševičs	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Guverner, Banque centrale du Luxembourg	Gaston Reinesch	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓
Guverner, Central Bank of Malta	Josef Bonnici	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓
Guverner, Oesterreichische Nationalbank	Ewald Nowotny	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓
Guverner, Banco de Portugal	Carlos Costa	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓
Guverner, Banka Slovenije	Boštjan Jazbec	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓
Guverner, Národná banka Slovenska	Jozef Makúch	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗
Guverner, Suomen Pankki - Finlands Bank	Erkki Liikanen	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗

Vir: ECB (2015c)

4 ANALIZA MOČI GLASOVANJA V OKVIRU ECB REFORME IN VPLIV NA FINANČNO STABILNOST CELOTNE EVROPE

Fahrholz in Mohl se v svoji študiji leta 2006 osredotočata na analizo glede spremembe denarne verodostojnosti ECB v procesu širitve EMU od 13 do 25 članic. V središču študije je uvedba rotacijske sheme odločanja v Svetu ECB. Avtorja z analizo moči glasovanja analizirata vpliv spremenjenih postopkov glasovanja na finančno stabilnost v vse številnejšem evroobmočju. Študija predpostavlja linearno razmerje med preoblikovanjem vpliva takratnih 12 članic EMU v Svetu ECB in inflacijskimi pričakovanji zasebnega sektorja, z namenom oceniti reformo ECB glede uvedbe modela rotacije glasovalnih pravic v Svetu

ECB. Avtorja se poglobita v dolgoročne učinke širitve EMU, poleg tega raziskujeta tudi dinamiko tega procesa širitve.

4.1 Koncept moči glasovanja

Moč glasovanja člana nekega organa odločanja se meri v obsegu vpliva tega člana na posamičen izid glasovanja v okviru danega specifičnega pravila glasovanja. Na splošno se indeksi volilne moči osredotočajo na ključnega volivca, ki obrne del ostalih volivcev v zmagovalno koalicijo.

Analiza moči glasovanja določa vsako minimalno zmagovalno koalicijo, pri kateri lahko vsaj eden od članov zmagovalne koalicije povzroči spremembo pri oblikovanju monetarne politike. Za merjenje moči članov EMU so primerni *I-power* indeksi. Zlasti Banzhaf indeksi (v nadaljevanju BI) lahko predstavljajo relativni vpliv vsakega člana v Svetu ECB pri glasovanju o evropski monetarni politiki (Fahrholz, Mohl, 2006, str. 224-226).

BI preučijo nabor vseh zmagovalnih koalicij W , katere tvori niz igralcev $N = \{1, \dots, n\}$. Tehtana igra glasovanja v je sestavljena iz kvote q in tehtanih glasov w_i z $i \in N$. Koalicija $S \subseteq N$ je zmagovalna, če $\sum_{i \in S} w_i \geq q$. Tehtana igra glasovanja v je torej značilna množica vseh zmagovalnih koalicij $W = \{S \subseteq N \mid \sum_{i \in S} w_i \geq q\}$. Da bi izračunali glasovalno moč posameznega igralca, se BI moči nanašajo na koncept »nihanja«. Izraz »nihanje« označuje ključnega člana, ki vstopa v koalicijo S , katera se spremeni iz izgublajoče v zmagovalno koalicijo. Absolutni Banzhaf indeks (v nadaljevanju aBI) je vsota »nihanj« igralca i deljena s številom vseh koalicij brez i , to je (2^{n-1}) . Analiza moči glasovanja se osredotoča na odnos med vplivom moči posameznega guvernerja NCB in volilnega telesa ECB, v obliki premikov aBI v celotnem poteku širitve EMU (Fahrholz, Mohl, 2006, str. 226).

V poglavju 4.3 prikažem rezultate izračunov avtorjev Fahrholz in Mohl, prav tako pa na podlagi njune študije oblikujem in prikažem tudi lastne izračune aBI.

4.2 Preference glasovanja

Stališča nacionalne politike so odvisna od gospodarskih razmer na domačih trgih. Gospodarski položaj držav članic EMU pa se lahko, na primer zaradi zunanjih šokov, sčasoma precej spremeni. Fahrholz in Mohl zato ne opredeljujeta striktnih stališč glede monetarne politike, prav tako ne oblikujeta strogih predpostavk glede razporeditve preferenc. Glede na tržna pričakovanja je posebej pomembno strankarsko in nestrankarsko glasovalno obnašanje članov Sveta ECB. Obstajajo številni razlogi za domnevo, da guvernerje NCB znotraj EMU skrbijo domače strukture v njihovih lastnih državah. V pogostih razpravah je bilo omenjeno, da guvernerji NCB pri odločanju v ECB predstavljajo nacionalne interese lastnih držav članic, glede na to, da ima vsaka članica EMU priložnost sodelovati in vplivati na izbiro monetarne politike s svojim guvernerjem. Fahrholz in Mohl navajata, da je v literaturi ugotovljeno, da guvernerji pri oblikovanju monetarne politike upoštevajo nacionalno inflacijo in makroekonomske šoke v lastni državi. Predpostavka o nacionalni pristranskosti pa

je manj realistična v primeru Izvršilnega odbora, zlasti v zvezi s predsednikom ECB (Fahrholz, Mohl, 2006, str. 227-228).

V izračunih je upoštevano strankarsko in nestrankarsko obnašanje pri glasovanju. Za člane Izvršilnega odbora se z veliko gotovostjo domneva, da delujejo v skladu s statutom ECB kot povsem ločen subjekt, ki ga zanima izključno cenovna stabilnost. Kljub temu, da se od vseh članov Sveta ECB pričakuje, da bodo glasovali v skupno korist celotnega evroobmočja, pa lahko domnevamo, da ostali člani Sveta ECB (razen članov Izvršilnega odbora), v posameznih primerih odločajo le na podlagi domačih makroekonomskih agregatov. Tako se lahko domneva, da člani Izvršilnega odbora glasujejo nestrankarsko, za ostale člane Sveta ECB pa se lahko domneva, da zaradi možnega upoštevanja nacionalnih interesov včasih glasujejo strankarsko (Fahrholz, Mohl, 2006, str. 228-229).

4.3 Izračun indeksov in rezultati analize

Fahrholz in Mohl pri izračunu indeksov zajameta sestavo Sveta ECB od 12 do 25 držav članic. EMU -12 določa referenčne vrednosti, na podlagi katerih se ocenjujejo nadaljnje spremembe moči glasovanja vse do EMU-25 (Fahrholz, Mohl, 2006, str. 228). Glede na to, da je v času študije še veljala odločitev ECB o uvedbi sistema rotacije glasovalnih pravic, ko število guvernerjev ECB preseže 15, Fahrholz in Mohl pri svoji analizi upoštevata le-to pravilo. Guvernerji so tako po starem kot po novem pravilu razdeljeni v dve skupini dokler število guvernerjev ne doseže števila 22. Tabeli 4 in 5 v prejšnjih poglavjih ilustrirata pravila rotacije glasovalnih pravic.

Za izračun indeksov glasovalnih moči so upoštevani naslednji koraki: delež Izvršilnega odbora kot tudi delež vsakega posameznega guvernerja NCB, v povezavi s skupnim številom glasov so določeni na podlagi pravila »en član, en glas«. V primeru EMU-12 ima Izvršilni odbor 33,33% vseh glasov, medtem ko ima vsak od guvernerjev NCB 5,56% (glej tabelo 12). Ti deleži predstavljajo tehtane glasove. Nato so izračunani aBI za vse tehtane igre glasovanja⁸ na podlagi pravila navadne večine. Na koncu se ti »predhodni« aBI ponovno tehtajo z ustreznimi frekvencami glasovanja kar rezultira v končne aBI (Fahrholz, Mohl, 2006, str. 230).

V tabeli 12 so podrobno prikazani rezultati za EMU-12 in EMU-25. V EMU-12 je Izvršilni odbor dokaj močen z aBI 0,8540, v primeru EMU-25 pa se njegova moč zmanjša na aBI 0,7705.

Na podlagi te študije oblikujem lastne izračune aBI⁹. Predpostavim porazdelitev držav članic v tri skupine glasovalnih pravic z zasedbo guvernerjev v Svetu ECB na podlagi podatkov iz

⁸ Za izračun Fahrholz in Mohl uporabita program Powerslave in IOP 2.0.

⁹ Za izračun sem uporabila program *ipgenf* - računalniški algoritem za analizo moči glasovanja. Program izračuna indekse moči glasovanja za tehtane organe glasovanja, v katerih imajo člani različno število glasov, odločitve pa so sprejete s kvalificirano večino. V takem sistemu s kvalificirano večino je odločitev sprejeta, če je skupno število glasov v prid posameznemu ukrepu enako ali presega kvoto.

leta 2013. V prvi skupini so države Nemčija, Francija, Velika Britanija, Italija in Španija. V drugo skupino sodijo Nizozemska, Švedska, Poljska, Belgija, Avstrija, Danska, Finska, Grčija, Irska, Portugalska, Češka, Madžarska in Slovaška. V tretji skupini pa so države Luksemburg, Hrvaška, Slovenija, Litva, Latvija, Estonija, Ciper in Malta. Kalkulacija indeksov zajema sestavo Sveta ECB od 17 do 26 držav članic. EMU-17 določa referenčne vrednosti, na podlagi katerih se ocenjujejo nadaljnje spremembe moči glasovanja vse do EMU-26. V primeru EMU-17 ima Izvršilni odbor 26,087% vseh glasov, medtem ko ima vsak od guvernerjev NCB 4,348% vseh glasov (glej tabelo 13).

Tabela 14 vsebuje pregled končnih aBI izračunanih za postopno širitev EMU in prikazuje, da imajo člani prve skupine vedno večjo moč glasovanja, kot člani ostalih dveh skupin. Prav tako so skozi proces širitve člani druge skupine močnejši od tistih iz tretje skupine (do takšnih zaključkov prideta s svojimi izračuni tudi Fahrholz in Mohl). Moč glasovanja odraža posledično bolj ali manj gospodarsko težo držav članic. Ta rezultat je posledica uvedbe frekvenc glasovanja (Fahrholz, Mohl, 2006, str. 232).

Tabela 12: Prikaz izračuna končnih aBI za EMU-12 in EMU-25 na podlagi frekvenc glasovanja pred in po reformi ECB (avtorjevi izračuni)

	EMU - 12					EMU - 25 (razen Romunija in Bolgarija)				
	število glasov	delež glasov	aBI	frekvenca glasovanja	končni aBI	število glasov	delež glasov	aBI	frekvenca glasovanja	končni aBI
Izvršilni odbor	6	33,333	0,8540	1,00	0,8540	6	19,355	0,7705	1,00	0,7705
Nemčija	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,80	0,0623
Velika Britanija						1	3,226	0,0779	0,80	0,0623
Francija	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,80	0,0623
Italija	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,80	0,0623
Španija	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,80	0,0623
Nizozemska	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Belgija	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Švedska						1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Avstrija	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Danska						1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Poljska						1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Finska	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Grčija	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Portugalska	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Irska	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Luksemburg	1	5,556	0,0806	1,00	0,0806	1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Češka						1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Madžarska						1	3,226	0,0779	0,62	0,0483
Slovaška						1	3,226	0,0779	0,43	0,0335
Slovenija						1	3,226	0,0779	0,43	0,0335
Litva						1	3,226	0,0779	0,43	0,0335
Ciper						1	3,226	0,0779	0,43	0,0335
Latvija						1	3,226	0,0779	0,43	0,0335
Estonija						1	3,226	0,0779	0,43	0,0335
Malta						1	3,226	0,0779	0,43	0,0335
Skupaj	18	100	1,8212		1,8212	31	100	2,7180		1,9445

Vir: Fahrholz, Mohl: Does the EMU-Enlargement Impair Price Stability in Europe? A Voting Power Analysis of the ECB Reform, 2006, str. 231

Posebne pomena za analizo so premiki relativnega vpliva Izvršilnega odbora. Kot nadaljevanje že dotaknjene problema v poglavju 2.5 glede možnosti za prihodnjo stabilnost cen v razširjenem evroobmočju lahko Izvršilni odbor zaradi svojega nestranskega vedenja deluje kot »kvazi varuh« cenovne stabilnosti, medtem ko v Svetu ECB morda prevladujejo nacionalne preference. Iz tega je mogoče sklepati, da bi ostro zmanjšanje vpliva Izvršilnega odbora tekem širitve EMU najverjetneje imelo za posledico spremembo v pričakovani inflaciji. To pomeni, da večji kot je vpliv Izvršilnega odbora, lažje je zagotoviti stabilnost cen v razširjenem evroobmočju (Fahrholz, Mohl, 2006, str. 232).

Tabela 13: Prikaz izračuna končnih aBI za EMU-17 in EMU-26 na podlagi frekvenc glasovanja pred in po reformi ECB

	EMU - 17					EMU - 26 (razen Romunija in Bolgarija)				
	število glasov	delež glasov	aBI	frekvenca glasovanja	končni aBI	število glasov	delež glasov	aBI	frekvenca glasovanja	končni aBI
Izvršilni odbor	6	26,087	0,8565	1,00	0,8565	6	18,750	0,7522	1,00	0,7522
Nemčija	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,80	0,0633
Francija	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,80	0,0633
Velika Britanija						1	3,125	0,0792	0,80	0,0633
Italija	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,80	0,0633
Španija	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,80	0,0633
Nizozemska	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Švedska						1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Poljska						1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Belgija	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Avstrija	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Danska						1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Finska	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Grčija	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Irska	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Portugalska	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Češka						1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Madžarska						1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Slovaška	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,62	0,0491
Luksemburg	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,38	0,0301
Hrvaška						1	3,125	0,0792	0,38	0,0301
Slovenija	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,38	0,0301
Litva						1	3,125	0,0792	0,38	0,0301
Latvija						1	3,125	0,0792	0,38	0,0301
Estonija	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,38	0,0301
Ciper	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,38	0,0301
Malta	1	4,348	0,0667	1,00	0,0667	1	3,125	0,0792	0,38	0,0301
Skupaj	23	100	1,9896		1,9896	32	100	2,8101		1,9474

Vir: Fahrholz, Mohl: *Does the EMU-Enlargement Impair Price Stability in Europe? A Voting Power Analysis of the ECB Reform, 2006, str. 231; Eurostat 2015; lastni izračuni*

Tabela 14: Končni izračuni aBI za širitev EMU 17-26

	EMU-17	EMU-18	EMU-19	EMU-20	EMU-21	EMU-22	EMU-23	EMU-24	EMU-25	EMU-26
Izvršilni odbor	0,8565	0,8329	0,8329	0,8108	0,8108	0,7900	0,7900	0,7705	0,7705	0,7522
1. skupina	0,0667	0,0708	0,0567	0,0591	0,0591	0,0610	0,0610	0,0623	0,0623	0,0633
2. skupina			0,0559	0,0540	0,0510	0,0557	0,0511	0,0522	0,0483	0,0491
3. skupina							0,0381	0,0335	0,0335	0,0301

Vir: Fahrholz, Mohl: Does the EMU-Enlargement Impair Price Stability in Europe? A Voting Power Analysis of the ECB Reform, 2006, str. 231; lastni izračuni

V EMU-17 je Izvršilni odbor zelo močen z aBI 0,8565, vendar se v primeru EMU-26 moč zmanjša na aBI 0,7522. V postopnem procesu širitve evroobmočja se kažejo nihanja v spremembah moči. Glede na to, da so indeksi moči glasovanja vsakič izračunani na podlagi različnega števila volivcev, je primerjava BI najbolj smiselna pri analizi učinkov reforme ECB. Ob vstopu nove članice v EMU, tj. EMU-18, Izvršilni odbor rahlo izgubi na moči, medtem ko vsak posamezni član prve skupine moč pridobi. V prvi skupini so razporejene vse države članice EMU, dokler število držav članic v EMU ne naraste na 19. Trend rahlega padanja moči Izvršilnega odbora se nadaljuje do EMU-26. Ob uvedbi sistema rotacije pri EMU-19, člani druge skupine pridobijo na moči na račun članov prve skupine. Nadaljnja širitev na EMU-20 kaže pridobitev moči za člane prve skupine in padec moči za člane druge skupine. Pri EMU-21 se moč spremeni samo za drugo skupino v smeri zmanjšanja. Pri prehodu na EMU-22 pa pridobijo na moči prav tako člani prve kot druge skupine, Izvršilnemu odboru pa se zmanjša vpliv. Članom druge skupine se vpliv relativno bolj poveča kot članom prve skupine. Pri EMU-23 na račun nove tretje skupine, druga skupina rahlo izgubi vpliv. Pri EMU-24 prva in druga skupina pridobita na vplivu, tretja pa izgubi. V tem primeru člani prve skupine pridobijo relativno večji vpliv kot člani druge skupine. Pri EMU-25 izgubi na vplivu le druga skupina, na koncu pri EMU-26 pa spet pridobita na vplivu prvi dve skupini, tretja pa izgubi. Skozi proces širitve EMU je videti, da izgubo moči v Izvršilnem odboru nadomestijo člani prve skupine in obratno.

Z namenom primerjave različnih scenarijev, tabela 15 prikazuje količnike indeksov moči glasovanja med EMU-17 in EMU-26¹⁰. Vrednosti večje od 1 bi pomenile, da je glasovalna moč volivca v okviru EMU-26 večja od glasovalne moči volivca v scenariju EMU-17 v smislu aBI. Nasprotno, vrednost manj kot 1 kaže, da volivci zaradi institucionalne reforme ECB izgubijo glasovalno moč. Očitno je, da vse članice EMU v procesu širitve izgublajo na moči. Članice EMU-17 alocirane v prvo skupino izgubijo 5%, medtem ko članice druge skupine izgubijo največ slabih 30%. Hkrati pa Izvršilni odbor izgubi le približno 10% svoje moči.

¹⁰ Ponovno predpostavim porazdelitev držav članic v tri skupine glasovalnih pravic z zasedbo guvernerjev v Svetu ECB na podlagi podatkov iz leta 2013

Tabela 15: Količniki indeksov moči glasovanja med EMU-17 in EMU-26

EMU-26 / EMU-17	
Izvršilni odbor	0,8782
Nemčija	0,9500
Francija	0,9500
Italija	0,9500
Španija	0,9500
Nizozemska	0,7363
Belgija	0,7363
Avstrija	0,7363
Finska	0,7363
Grčija	0,7363
Irska	0,7363
Portugalska	0,7363
Slovaška	0,7363
Luksemburg	0,4513
Slovenija	0,4513
Estonija	0,4513
Ciper	0,4513
Malta	0,4513

Vir: Fahrholz, Mohl: Does the EMU-Enlargement Impair Price Stability in Europe? A Voting Power Analysis of the ECB Reform, 2006, str. 233; Eurostat 2015; lastni izračuni

Iz navedenih dejstev je mogoče sklepati, da strahovi pred precejšnjo izgubo vpliva na evropsko monetarno politiko, tako Izvršilnega odbora kot ključnih članic EMU, niso utemeljeni. Zanimivo je, da so relativne spremembe moči Izvršilnega odbora in prve skupine držav članic dokaj uravnotežene. V procesu izgubljanja vpliva člani Izvršilnega odbora in tiste države v prvi skupini izgubijo manj v primerjavi z ostalimi članicami. To pomeni, da članice z večjim vplivom skupaj z Izvršilnim odborom lahko delujejo kot »kvazi varuhi« cenovne stabilnosti. Tako je možno pričakovati, da bo proces širitve EMU le rahlo škodil celotni stabilnosti cen v evroobmočju (Fahrholz, Mohl, 2006, str. 225-234).

SKLEP

V diplomskem delu sem izpostavila neizogibno širitev evroobmočja z vzpostavitvijo EMU in s tem vpliv na spremembe v načinu odločanja osrednjega organa ECB. Nedavno se je članstvo v EMU povzpelo na 19 članic, tj. z vstopom Litve v evroobmočje 1. januarja 2015. Do tega trenutka je Svet ECB, ki ga sestavlja Izvršilni odbor ECB in guvernerji NCB držav članic EMU, odločal o evropski monetarni politiki z navadno večino članov, ki so imeli stalno glasovalno pravico, po načelu »en član, en glas«. Z vstopom Litve v evroobmočje pa je prišlo do spremembe načina v postopkih glasovanja v Svetu ECB. Uveden je bil sistem rotacije glasovalnih pravic.

Uvedba sistema rotacije je bila potrebna iz vidika zagotavljanja ohranjanja stabilnosti cen in optimalne monetarne politike celotnega evroobmočja. Brez reforme postopkov glasovanja bi

namreč širitev evroobmočja oslabila relativno moč predsednika ECB in Izvršilnega odbora ECB. Število glasov guvernerjev potrebnih za sprejetje predloga za spremembo obrestne mere se s širitvijo Sveta ECB iz 24 na 33 članov skoraj podvoji, kar poudari slabljenje relativne moči ECB. Prav tako bi lahko brez reforme postopkov glasovanja države z manj sinhroniziranimi gospodarstvi, kot tiste države katerih gospodarstva so razumno sinhronizirana, tvorile prevladujočo večino in zavzele stališče oblikovanja monetarne politike, ki ne bi bila optimalna za celotno evroobmočje.

ECB je tako z namenom ohranitve zmogljivosti Sveta ECB za učinkovito in pravočasno sprejemanje odločitev v povečanem evroobmočju, sprejela odločitev o spremembi postopkov glasovanja v Svetu ECB. V sistemu rotacije člani Izvršilnega odbora ohranijo stalno glasovalno pravico, medtem ko se ostalim članom Sveta ECB začne rotacija glasovalnih pravic. Še vedno v procesu odločanja velja načelo »en član, član en glas« (za tiste člane, ki imajo glasovalno pravico v določenem obdobju), prav tako so odločitve sprejete z navadno večino. Razlika je samo v tem, da vsi guvernerji NCB nimajo pravice do glasu v posameznih obdobjih glasovanja, prav tako tudi ne glasujejo z enako frekvenco, kar je seveda odvisno od števila guvernerjev NCB v Svetu ECB. Iz implementacije sistema rotacije je mogoče sklepati, da je nov način glasovanja v praksi enostaven za uporabo, prav tako pa tudi poda odgovor na bistvena vprašanja glede stopnje, obdobja, vrstnega reda rotacije, razporeda guvernerjev v skupine ter prehod sistema iz dveh na tri skupine.

Nov sistem glasovalnih postopkov pa prav tako kot stari sistem ne poda odgovora na vprašanje, kakšna so stališča in dejanske odločitve posameznih guvernerjev na sestankih Sveta ECB, ko se sprejemajo ključne odločitve glede monetarne politike. Predpostavlja se, da guvernerje vsaj delno vodijo nacionalni interesi v poteku glasovanja o monetarni politiki. Vendar pa analiza vpliva spremembe načina glasovanja na moč posamezne države članice z izračuni aBI kaže na to, da s tem, ko so guvernerji razporejeni v posamezne skupine, ne pride do situacije, kjer bi imeli guvernerji v tretji skupini večjo moč od guvernerjev v drugi skupini, prav tako tudi guvernerji v drugi skupini nimajo večje moči od tistih v prvi skupini. Enako velja za razporeditev moči med člani Izvršilnega odbora in člani prve skupine guvernerjev. Člani Izvršilnega odbora imajo glede na aBI vedno večjo moč od članov prve skupine guvernerjev.

Iz vseh teh dejstev je mogoče sklepati, da ECB z odločitvijo o spremembi glasovalnih postopkov in dejansko uvedbo novega sistema odločanja v praksi, uspešno »manevrira« pri vodenju monetarne politike ter skrbi za dobrobit celotnega evroobmočja.

LITERATURA IN VIRI

1. Balwin, R.E., Berglöf, E., Giavazzi, F., Widgrén, M. (2001). Preparing the ECB for Enlargement. *CEPR Policy Paper No. 6*. London: CEPR.
2. BS (2015). Zgodovina ekonomske in monetarne unije. Banka Slovenije. Najdeno 20. februarja 2015 na spletnem naslovu: <http://www.bsi.si/ekonomska-in-monetarna-unija.asp?MapaId=1271>
3. BS (2015a). Organi odločanja. Banka Slovenije. Najdeno 20. februarja 2015 na spletnem naslovu: <http://www.bsi.si/ekonomska-in-monetarna-unija-r.asp?MapaId=1274>
4. BS (2015b). Evrosistem. Banka Slovenije. Najdeno 20. februarja 2015 na spletnem naslovu: <http://www.bsi.si/ekonomska-in-monetarna-unija.asp?MapaId=1266>
5. DB (2010). The Treaty of Lisbon. *Deutsche Bundesbank Monthly Report*, March 2010. (str. 43-50)
6. ECB (2003). Recommendation, under Article 10.6 of the Statute of the European System of Central Banks and of the ECB, for a Council Decision on an amendment to Article 10.2 of the Statute of the European System of Central Banks and of the ECB (ECB/2003/1), *OJ C 29*, 7.2.2003, str. 6
7. ECB (2003a). The adjustment of voting modalities in the Governing Council, *ECB Monthly Bulletin*, May 2003. (str. 73-83). Frankfurt am Main: European Central Bank.
8. ECB (2008). *ECB Monthly Bulletin, 10th Anniversary of the ECB*, 2008. (155 str.). Frankfurt am Main: European Central Bank.
9. ECB (2008a). ECB: The economic governance of the European Union in the light of the Treaty of Lisbon: harmonisation or competition between countries? Lorenzo Bini Smaghi, Member of the Executive Board of the ECB, Speech given at the conference on: The European Central Bank: a new actor on the international scene, Milan, 24 January 2008. European Central Bank. Najdeno 30. marca 2015 na spletnem naslovu: <http://www.ecb.de/press/key/date/2008/html/sp080124.en.html>
10. ECB (2008b). Sporočilo za javnost. Svet ECB bo ohranil sedanji sistem glasovanja. 18 december 2008. Evropska centralna banka. Najdeno 15. aprila 2010 na spletnem naslovu: <http://www.ecb.int/press/pr/date/2008/html/pr081218.sl.html>
11. ECB (2009). Sklep Evropske centralne banke dne 18. decembra 2008 o preložitvi začetka sistema rotacije v Svetu Evropske centralne banke (ECB/2008/29), *UL L 3*, 7.1.2009, str. 4
12. ECB (2009a). Sklep Evropske centralne banke z dne 19. marca 2009 o spremembah Sklepa ECB/2004/2 z dne 19. februarja 2004 o sprejetju Poslovnika Evropske centralne banke (ECB/2009/5), *UL L 100*, 18.4.2009, str. 10.
13. ECB (2009b). Rotation of voting rights in the governing council of the ECB, *ECB Monthly Bulletin*, July 2009. (str. 91-99). Frankfurt am Main: European Central Bank.
14. ECB (2014). Rotation of voting rights in the Governing Council. 1 December 2014. European Central Bank. Najdeno 15. aprila 2015 na spletnem naslovu: <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/voting-rotation.en.html>

15. ECB (2015). Vpis kapitala. Zadnja sprememba: 1. januar 2015. Evropska centralna banka. Najdeno 20. marca 2015 na spletnem naslovu:
<http://www.ecb.int/ecb/orga/capital/html/index.sl.html>
16. ECB (2015a). Ekonomska in monetarna unija. Evropska centralna banka. Najdeno 20. februarja 2015 na spletnem naslovu:
<http://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.sl.html>
17. ECB (2015b). Svet ECB. Evropska centralna banka. Najdeno 20. februarja 2015 na spletnem naslovu: <http://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/index.sl.html>
18. ECB (2015c). Rotation of voting rights in the Governing Council. European Central Bank. Najdeno 15. januarja 2015 na spletnem naslovu:
<http://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/votingrights.en.html>
19. ECB (2015d). Razširjeni svet ECB. Evropska centralna banka. Najdeno 23. februarja 2015 na spletnem naslovu:
<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/genc/html/index.sl.html>
20. Europa (b.l.). EMU@10 – dosežki in izzivi po desetih letih obstoja ekonomske in monetarne unije: Povzetek za državljane. (3 str.). Najdeno 17. januarja 2015 na spletnem naslovu:
http://ec.europa.eu/archives/emu10/pdf/citizens_summary_sl.pdf
21. Europa (2015). EUROPA - Lizbonska pogodba - Vprašanja in odgovori. Najdeno 10. januarja 2015 na spletnem naslovu: http://europa.eu/lisbon_treaty/faq/index_sl.htm#1
22. Europa (2015a). Institutions and bodies – European Central Bank. Najdeno 10. januarja 2015 na spletnem naslovu: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/ecb/index_en.htm
23. Eurostat (2015). European Commission - Eurostat - Products Datasets. Gross domestic product (GDP) at market prices – annual data. Najdeno 6. aprila 2015 na spletnem naslovu:
http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tipsa_u10&language=en
24. Evro (2015). Razvoj Ekonomske in monetarne unije. Najdeno 20. januarja 2015 na spletnem naslovu: <http://www.evro.si/o-evru/razvoj-emu/>
25. Evro (2015a). Kronološki pregled razvoja EMU. Najdeno 20. januarja 2015 na spletnem naslovu: <http://www.evro.si/o-evru/razvoj-emu/kronoloski-pregled/>
26. Evropa (2015). Evropa.gov.si: Pogodba, ki ni ustava. Najdeno 20. januarja 2015 na spletnem naslovu: <http://www.evropa.gov.si/si/lizbonska-pogodba/lizbonska-pogodba-v-10-korakih/pogodba-ki-ni-ustava/>
27. Fahrholz C. H., Mohl P. (2006). Does the EMU-Enlargement Impair Price Stability in Europe? A Voting Power Analysis of the ECB Reform. *Homo Oeconomicus* 23(2) (str. 219-238). München: Accedo Verlagsgesellschaft.
28. Fišer, R. (2009). *Uvod v finančne trge in institucije*. (133 str.). Ljubljana: Zavod IRC.
29. Lavrač, V. (b.l.). *Makroekonomska tveganja ob in po vstopu v ERM2 in EMU ter implikacije za ekonomsko politiko*. (35 str.). Najdeno 13. marca 2015 na spletnem naslovu:
<http://www.slovenijajutri.gov.si/fileadmin/urednik/dokumenti/Lavrac.pdf>
30. Lavrač, V. (2008). Globalna finančna kriza in članstvo v EMU, 12. december 2008. *Zbornik referatov*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

31. Markovič-Hribernik, T. (2004). *Osnove financ – študijsko gradivo*. (220 str.). Maribor: Ekonomsko – poslovna fakulteta.
32. Masten, I. (2008, 25. november). Nepotrebna, vendar neizogibna krizna demagogija. *Dnevnik*. Najdeno 15. junija 2015 na spletnem naslovu: <https://www.dnevnik.si/1042224717>
33. Moutot, P., Jung, A., & Mongelli, F.P. (2008). The Workings of the Eurosystem, Monetary Policy Preparations and Decision-making- selected Issues. *Occasional Paper Series, No 79*. January 2008 (67 str.). Frankfurt am Main: European Central Bank.
34. Münchau, W. (2008, 16. november). Why the British may decide to love the Euro. *Financial Times*. Najdeno 15. junija 2015 na spletnem naslovu: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/1dfda0ec-b405-11dd-8e35-0000779fd18c.html#axzz3rZV65N1t>
35. Neumann, M.J.M. (2003). The Impact of EU Enlargement on Voting Procedures of the ECB Governing Council, December 2003. *Atlantic Economic Journal*, 31(4). December 2003. (str. 309-311).
36. Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije, 2012. 152 str.
37. Program ipgenf. Power Indices Calculated by Generating Functions. Najdeno 20. aprila 2015 na spletni strani: <http://homepages.warwick.ac.uk/~ecaae/ipgenf.html>
38. Protokol o statutu Evropskega sistema centralnih bank in Evropske centralne banke, UL C 115, 9.5.2008, str. 230.
39. Ribnikar, I. (1999). *Monetarna ekonomja 2. Mednarodni denarni sistem*. (169 str.). Ljubljana: Ekonomska fakulteta
40. Scheller, H.K. (2006). *Evropska centralna banka, Zgodovina, vloga in naloge*. (217 str.). Frankfurt na Majni: Evropska centralna banka.
41. Servais, D. (2005). The future Voting Modalities of the ECB Governing Council. *Proceedings of OeNB Workshops. The European Integration Process: A Changing Environment for National Central Banks*, October 21, 2005. Oesterreichische Nationalbank. (str. 246-264).
42. Sklep ECB z dne 19. februarja 2004 o sprejetju Poslovnika ECB (ECB/2004/2), UL L 80, 18. 3. 2004, str. 33
43. Speciale, A. (2015). ECB Set to Publish Summary of QE Deliberations. *Bloomberg Business*. Najdeno 14. aprila 2015 na spletnem naslovu: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-02-19/ecb-set-to-unveil-qe-conflicts-as-meeting-summaries-go-public>
44. The Economist (2008). The euro: Seeking shelter, 30. oktober 2008. Najdeno 15. junija 2015 na spletnem naslovu: <http://www.economist.com/node/12523923>
45. Wolf, M. (2008, 18. november). Eurozone membership is still no answer for UK. *Financial Times*. Najdeno 15. junija 2015 na spletnem naslovu: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/d48ccc12-b5a3-11dd-ab71-0000779fd18c.html#axzz3rZV65N1t>

PRILOGE

Priloga 1: Seznam kratic

aBI	absolutni Banzhaf indeks
BI	Banzhaf indeks
ECB	Evropska centralna banka
EMI	Evropski monetarni inštitut
EMU	Evropska monetarna unija
ESCB	Evropski sistem centralnih bank
EU	Evropska unija
NCB	Nacionalna centralna banka